

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Špela Javornik

Položaj in delež enostarševskih družin v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Špela Javornik

Mentorica: red. prof. dr. Alenka Švab

Položaj in delež enostarševskih družin v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

ZAHVALA

Za vso pomoč in podporo pri pisanju diplomskega dela, se zahvaljujem moji mentorici

red. prof. dr. Alenki Švab, fantu Juretu ter moji družini in vsem prijateljem,

ki so mi stali ob strani, na poti do mojega naziva.

Položaj in delež enostarševskih družin v Sloveniji

V današnjem času smo priča pluralizaciji družinskih oblik, število enostarševskih družin pa narašča tako v Sloveniji kot tudi drugod v zahodnih družbah. Namen diplomskega dela je ugotoviti, kakšen je socialno-ekonomski položaj enostarševskih družin v Sloveniji, kako usklajujejo področje dela in družine ter kakšne socialne opore in podporne mreže imajo okoli sebe. Rezultati kvalitativne raziskave s polstrukturiranimi intervjuji so pokazali, da imajo enostarševske družine v Sloveniji nižji ekonomski položaj kot dvostarševske družine, saj morajo samo z eno plačo in ostalimi minimalnimi dohodki, kot je preživnina, preskrbeti sebe in otroke. Da imajo lahko dovolj dohodka, ponavadi tudi več delajo, zato jim primanjkuje časa, posledično pa zelo težko usklajujejo delo z družino. Najpomembnejšo neformalno podporno mrežo predstavljajo sorodniki, pa tudi prijatelji. Največ pomoči enostarševskim družinam nudijo starši, ki poskrbijo za varstvo otrok, prav tako jim včasih pomagajo tudi finančno. Prijatelji predstavljajo v prvi vrsti emotivno podporo.

Ključne besede: enostarševske družine, socialno-ekonomski položaj, socialne opore, podporne mreže.

Position and proportion of single parent families in Slovenia

In modern time there is pluralization of family forms and increasing number of single parent families in Slovenia, as well as elsewhere in the world. The purpose of this diploma work is to find out what is the socio-economic status of single parent families, how they coordinate the scope of work and family and what kind of social support and support networks they have around them. Through structured interviews, the results showed that single-parent families in Slovenia have lower economic status, than two-parent families, because they have only one salary and other minimum income, such as maintenance, to provide for themselves and their kids. Usually they work more hours for them to have enough income, so they are running out of time, and consequently it is very difficult to coordinate work with the family. The most important informal network support are relatives as well as friends. Single parent families get most help from their families when they are helping them with child care, sometimes they also get some financial support. Friends are in the first place when it comes to giving them emotional support.

Key words: single parent families, socioeconomic status, social support, support networks.

KAZALO

1	UVOD	6
2	OPREDELITEV ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN.....	8
3	DELEŽ ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN V SLOVENIJI IN V NEKATERIH DRUGIH DRŽAVAH.....	10
4	SOCIOEKONOMSKI POLOŽAJ ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN	12
	4.1 DOHODKI ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN	12
	4.2 USKLAJEVANJE DELA IN DRUŽINE.....	13
5	SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE V ENOSTARŠEVSKIH DRUŽINAH	15
6	EMPIRIČNI DEL: Kvalitativna raziskava o socialnem in ekonomskem položaju ter socialnih mrežah enostarševskih družin.....	17
	6.1 SOCIOD-EMOGRAFSKI PODATKI	19
	6.2 PREDSTAVITEV IN INTERPRETACIJA PODATKOV	20
	6.2.1 NASTANEK ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE.....	20
	6.2.2 SOCIOEKONOMSKI POLOŽAJ	22
	6.2.3 SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE	26
	6.3 DISKUSIJA.....	28
7	ZAKLJUČEK.....	30
8	UPORABLJENA LITERATURA	31
	PRILOGE.....	35
	PRILOGA A: VPRAŠALNIK: Sociodemografski podatki	35
	PRILOGA B: INTERVJU Z ALENKO	36
	PRILOGA C: INTERVJU Z EVO	39
	PRILOGA Č: INTERVJU Z MARJANO	41
	PRILOGA D: INTERVJU Z BARBARO	44
	PRILOGA E: INTERVJU Z BOJANO.....	46
	PRILOGA F: INTERVJU Z ANJO.....	48
	PRILOGA G: INTERVJU S TADEJO	51
	PRILOGA H: INTERVJU Z NATAŠO	54
	PRILOGA I: INTERVJU Z MILANOM	57

KAZALO TABEL

Tabela 6.1: Sociodemografski podatki vprašanih.	19
--	----

1 UVOD

V zahodni postmodernej družbi smo priča procesu pluralizacije družinskih oblik in mnogim spremembam v družinskem življenju. Tako heteroseksualna nuklearna družina, ki jo sestavljajo (največkrat poročena) moški in ženska ter njuni otroci, ni več v ospredju, ampak se ji pridružijo še številne druge oblike družine, med katerimi so tudi enostarševske družine (Švab 2010, 341). V Sloveniji je enostarševskih družin v primerjavi s preteklimi desetletji vedno več, pa vendar niso več tako stigmatizirane, sta pa »družbeno stigmatizacijo sedaj zamenjali večja socialna ranljivost in nevarnost socialne izključenosti zaradi izpostavljenosti revščini« (Rener in drugi 2006, 67–9). Čeprav se delež enostarševskih družin v današnjem času povečuje, se mi še vedno zdi, da o tovrstnih družinskih oblikah pri nas ni dovolj raziskav, zato sem tudi svoj del raziskovanja v diplomski nalogi posvetila raziskovanju položaja enostarševskih družin v Sloveniji. V nalogi sem si zastavila naslednja tri raziskovalna vprašanja:

1. Ali imajo enostarševske družine v primerjavi z drugimi družinskimi oblikami nižji ekonomski status?
2. Ali je enostarševskim družinam težje usklajevati področje dela in družine, glede na to, da ob tem nimajo partnerjeve pomoči?
3. Katere podporne mreže prevladujejo v enostarševskih družinah in kakšno podporo jim nudijo različne sfere?

Diplomsko delo je strukturirano v dva glavna dela. V diplomski nalogi bom zajela tako teoretični kot tudi empirični del. Najprej se bom posvetila teoretičnemu delu, ki predstavlja osnovo oz. izhodišče za empirični del. V prvem delu diplomske naloge se bom z analizo sekundarnih virov in z opisovanjem lotila opredelitve družine ter enostarševskih družin. V nadaljevanju me bo zanimalo, kolikšen je sploh delež enostarševskih družin, še posebej v Sloveniji – to bom raziskala z analizo primarnih in sekundarnih virov. V osrednjem delu bom prav tako z analizo primarnih in sekundarnih virov ter s primerjalnim raziskovanjem naredila pregled enostarševskih družin v Sloveniji in v nekaterih drugih državah. V teoretičnem delu diplomske naloge me bo zanimal tudi socioekonomski položaj enostarševskih družin, kakšne dohodke imajo in pa tudi, kako enostarševske družine usklajujejo področje dela in družine. Tudi tukaj mi bo najbolj v pomoč metoda analize in interpretacije sekundarnih virov, enako pa tudi pri zadnji temi, ki jo bom obravnavala v diplomski nalogi, to pa so socialne opore in družinske mreže v enostarševskih družinah. V nadaljevanju sledi empirični del diplomske

naloge. Za vzorec raziskovanja sem vzela devet enostarševskih družin, od tega enega očeta samohranilca in pa devet mater samohranilk, saj je večina enostarševskih družin materinskih. Izvedla sem poglobljene polstrukturirane intervjuje. Dobila sem se z vsakim od staršev, ki je v enostarševski družini, pogovarjali pa smo se o vsakodnevnem življenju v enostarševski družini. Najprej so me zanimali sociodemografski podatki, poizvedela sem, kaj je pripeljalo do tega, da so sedaj v enostarševski družini, povprašala sem jih tudi o njihovem socioekonomskem položaju in pa o socialnih oporah in družinskih mrežah.

2 OPREDELITEV ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN

Pri opredelitvi družin poznamo različne definicije, zato je nemogoče izpostaviti samo eno, ki bi zajemala vse poglede na družino. Enotno definicijo je težko izpostaviti že zaradi pluralizacije družinskih oblik, ki smo jim priča v današnjem času. A. Švab (2001, 59) je naštel, kaj vse prihaja paralelno s tem pojavom: »zmanjševanje nuklearnih družin, naraščanje števila reorganiziranih družin in enostarševskih družin, pojav t. i. parastarševanja, naraščanje števila istospolnih družin in enočlanskih gospodinjstev«. Prav tako smo priča upadanju natalitete, s tem pa je posledično manjše tudi število članov v družini.

Tudi Potočnik (2008, 315) se strinja, da se je v Sloveniji oblika družine zelo rekonstruirala, hkrati pa tudi navaja, da število »standardnih družin« predstavljata samo še polovica vseh družin. Enostarševske družine in »družine brez otrok« so med danes prisotnimi oblikami družin najpogostejše. Prav zaradi različnih oblik družin je pomembno poudariti, da v sodobnem času ne moremo govoriti o družini v ednini, ampak je pomembno, da zaradi raznovrstnosti tega področja uporabljamo množinsko pojmovanje – družine (Švab 2003, 51).

Zakaj pa je sploh pomembno, da družino opredelimo kot pojem in jo definiramo v nekih okvirih? Rener (2006, 16) pojasnjuje, da je definicija pomembna, ker »deluje preskriptivno, ker predstavlja neke vrste »družbeni napotek in diagnozo«, ki vpliva na (in je hkrati) odraz moralno ideoloških predstav in socialno političnega delovanja«. Kar je v družbi sprejeto za normalno, je moralno, to pa je ponavadi večinska oblika. Ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo (UNECE) je predlagala naslednjo definicijo družine, ki se uporablja tudi za popisne namene: »Družine definiramo v ožjem smislu kot jedrno družino, to sta dve osebi ali več oseb, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in so med seboj povezane z zakonsko zvezo, kohabitacijo ali starševskim razmerjem« (Keilman v Rener 2006, 15). Ta popisna definicija zajema tipologijo družin, in sicer pare v zakonski zvezi, pri čemer ni pomembno, ali imajo otroke ali ne, drugi so neporočeni (z otroki ali brez), zadnji pa so matere ali pa očetje z enim ali več otroki (Rener 2006, 16). Kar nekaj strokovnjakov se strinja, da ta tipologija zaradi sprememb v družinski sferi ni več primerna in ustrezna za statistično popisovanje (Ule v Potočnik 2008, 316–7).

Pomanjkljivost teh tipologij je tudi, da ne zajemajo večgeneracijskih družin, medtem ko jih večina socioloških definicij zajema. V veliki večini družine opredeljujejo kot »dvo generacijsko skupnost in družbeno institucijo, ki skrbi za otroka/-e«. Organizacija združenih narodov (OZN) je oblikovala naslednjo definicijo družin: »Družino predstavljajo vsaj en (odrasel) človek ali skupina ljudi, ki skrbi za otroka/-e in je kot taka (torej kot družina) prepoznana v zakonodajah ali v običajih držav članic« (Family: Forms and Functions v Rener 2006, 16). OZN pa je tipologijo družin malce razširila, in sicer na jedrne, razširjene in reorganizirane družine. Rener je mnenja, da je dovolj, če razlikujemo zgolj med jedrnimi in razširjenimi družinami. Med jedrne družine spadajo »dvostarševske družine, enostarševske družine in reorganizirane družine«, med razširjene družine pa spadajo »klasične razširjene družine in razpršene razširjene družine« (Rener 2006, 17).

Enostarševske družine, ki me v diplomski nalogi zanimajo, bi po tej tipologiji sodile v jedrne družine. Večina enostarševskih družin, kar 90 odstotkov, je materinskih, glede na vse družine pa jih je v Evropi ena tretjina (Rener 1995, 20). Burghes (1993, 6) pod enostarševske družine prišteva tiste, ki so se ločili ali razšli, četudi niso bili v zakonski zvezi, samske matere, ki imajo otroke (matere samohranilke), ali pa tiste, ki so sedaj ovdoveli in so ostali sami z otroki. Seveda so bile enostarševske družine v preteklosti dojete drugače kot danes. V petdesetih letih so na to obliko družine gledali kot zelo odklonsko, saj je bila v takratni družbi večinska osnovna oblika družine nuklearna družina, večinsko pa je seveda obveljalo za nedevariantno in normalno. Tako so bile matere z otroki, ki so se razvezale ali pa sploh niso bile poročene, s strani družbe zelo stigmatizirane. Danes na srečo naš pogled ni več tako konservativen, zato so enostarševske družine »povsem legitimna (družbeno sprejeta) in vedno bolj razširjena družinska oblika« (Švab 2001, 80–1).

3 DELEŽ ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN V SLOVENIJI IN V NEKATERIH DRUGIH DRŽAVAH

Pri statističnih podatkih se večinoma uporablja model nuklearne družine, zato lahko nekatere družinske oblike spregledamo, kar je pri popisu problematično. Težavno je tudi razjasniti, kako razlikovati med enostarševskimi družinami, ki so to postale iz različnih vzrokov, med »tistimi, ki so posledica razveze zakonske zveze; tistimi, ki so enostarševske že v osnovi (torej niso posledica razveze); tistimi, ki so posledica (fizične oziroma prostorske, ne pa tudi pravnoformalne) ločitve partnerjev« (Rener in drugi 2006, 34).

Podatki Statističnega urada republike Slovenije (SURS 2006, 3. odstavek) nam pokažejo, da se je odstotek enostarševskih družin od leta 1981 skoraj podvojil. »Skoraj vsaka peta družina v Sloveniji je enostarševska družina«, večina teh pa predstavljajo materinske, torej tiste, ki jih sestavljajo matere z otroki, takšnih je kar 86 odstotkov. Največ jih je bilo v osrednjeslovenski regiji, skoraj 18 %, »najmanj (skoraj 14 %) pa v jugovzhodni Sloveniji« (Potočnik 2008, 316). Po raziskavi WVS – EVS 1999 enostarševske družine niso preveč podpirte s strani slovenske populacije, saj »88 % vprašanih soglaša s trditvijo, da »otrok potrebuje dom tako z očetom kot tudi z materjo, da bo srečno odrasel« (prav tam). Spadamo med države, ki imajo višji delež enostarševskih družin v Evropi. Od zadnjih dveh popisov je enostarševskih družin kar osem tisoč več. »Leta 2002 je bilo 90 tisoč takih družin, v katerih so otroci živeli samo z mamo, in 15 tisoč takih, v katerih so otroci živeli samo z očetom«. V tovrstnih družinah so člani najstarejši, skoraj polovica staršev je starejša 50 let, ena petina pa je starejših od 65 let (SURS 2005, 4. odstavek). Če primerjamo enočlanske družine glede na mestna in nemestna območja, jih je za celih 54 odstotkov več v mestnih območjih (SURS 2012, 1. odstavek). Če pa pogledamo Statistični urad RS leta 2011, pa lahko vidimo, da je že vsaka četrta družina enostarševska. Že od leta 1991 upada število nuklearnih družin s parom v zakonski zvezi in z otroki. V letu 2002 je bilo enostarševskih družin 18,7 odstotka, materinskih je bilo 21,1 odstotka, očetovskih pa znatno manj, in sicer 4,1 odstotka (SURS 2011, 13. odstavek). Če pa nas zanima število članov v enostarševskih družinah, nam SURS (2006, 4. odstavek) poda informacije, da v takšnih družinah v povprečju živita 2,3 družinska člana. Enega otroka ima 48,6 odstotka enostarševskih družin, 42 odstotkov teh družin pa ima dva otroka. Čeprav so večinske enostarševske družine matere z otroki, pa sedaj raste tudi število očetovskih (Rener in drugi 2006, 38).

Med popisoma v letih 1991 in 2002 se je odstotek očetov z otroki povečal za 1 % – razlika ni velika, je pa začetek, tako se torej tudi vedno več očetov bori za skrbništvo nad otroki, bolj vestno opravljajo svojo vlogo očeta, prav tako pa se »aktivno vključujejo v starševanje po razvezi«. Sodišča so kljub vsemu še vedno malce pristranska, saj so pri določitvi skrbništva nad otrokom še vedno pristranska in usmerjena v tradicionalnost, zato so v večini primerov otroci dodeljeni materi, oče pa mora dodatno dokazovati, da je njegova očetovska vloga upravičena (Švab in drugi 2006, 68). Ta pogled s strani sodišča in države se mi zdi zelo diskriminatoren, saj bi po mojem mnenju tako oče kot mati morala enakovredno dokazovati, ali sta sposobna starševstva, ne pa da se privilegira matere. Oba bi morala imeti enako možnosti, komu bo otrok pripadel. Morda je oče veliko bolj primeren kot mati, pa se bo skrbništvo vendarle dodelilo materi, ker je materinska vez z otrokom že v začetku privilegirana.

Razlogov, da se delež enostarševskih družin povečuje, je več, eden izmed njih so tudi manjše razlike med spoloma, ženska sfera se je zaposlila na trgu delovne sile, s tem pa so ženske tudi manj odvisne od moških. To je danes družbeno sprejemljivo, kar pa ni veljalo za preteklost. Tako so bile do leta 1961 enostarševske družine zelo stigmatizirane in dojete kot deviantne. To zasledimo v popisih, saj so do takrat spadale »v kategorijo nepopolnih družin« – že ime samo po sebi ima negativen prizvok (Švab 2006, 68).

Delež enostarševskih družin pa ne narašča samo v Sloveniji, ampak tudi v drugih evropskih državah. V Veliki Britaniji se je od leta 1961 do leta 1991 delež enostarševskih družin povečal, in sicer s 6 % na 19 %. Tudi tam najvišji delež predstavlja materinska oblika enostarševskih družin. »Večanje deleža enostarševskih družin je bilo do osemdesetih let posledica naraščanja števila ločitev, od takrat pa se večja tudi skupina nikoli poročenih mater« (Švab 2001, 60). Po podatkih Eurostata je bilo leta 1980 v Franciji 6,3 odstotka enostarševskih družin, na Irskem 13,5 odstotka, leta 1990, deset let kasneje, pa je bilo v Grčiji 7,6 % enostarševskih družin, na Irskem pa se je odstotek dvignil na 14,9 %. V Združenih državah Amerike je močno upadel delež nuklearnih družin, saj je bilo leta 1970 teh 40 %, leta 1990 pa le še 26 % (Taylor v Švab 2001, 59). Od leta 1970, ko jih je bilo 12%, pa je naraslo pa število enostarševskih družin, na kar 27 % v letu 1993. Tudi tukaj matere z otroki niso izjema, ampak so prav tako prevladujoča oblika enostarševskih družin, gre pa za neporočene ali ločene matere ali pa vdove (prav tam).

4 SOCIOEKONOMSKI POLOŽAJ ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN

Če primerjamo enostarševske družine z dvostarševskimi, imajo prve slabši ekonomski položaj, prav tako pa so »enostarševske družine bolj socialno ranljive in bolj izpostavljene socialni izključenosti kot dvostarševske družine« (Švab in drugi 2006, 69). Tudi T. Rener na podlagi raziskav pravi, da enostarševske družine spadajo med skupine z najnižjim ekonomskim statusom zaradi nižjih prihodkov, prav tako pa meni, da imajo »manj trajnih dobrin«, so pa za razliko od drugih oblik družine njihovi člani tudi manj zadovoljni s svojim življenjem. Te najtežje razmere enostarševskih družin se kažejo zlasti pri materah z otroki (Rener 2006, 21). Tudi podatki SURS nam pokažejo, da imajo enostarševske družine slabši socialno-ekonomski položaj, saj je bilo med njimi 13 odstotkov brezposelnih mater, očetov pa manj, in sicer 8 odstotkov. »Med prejemniki redne mesečne denarne socialne pomoči je bilo 6.757 enostarševskih družin in »le« 3.870 dvostarševskih družin z otroki« (SURS 2013, 13. odstavek). Raziskava Kvaliteta življenja v Sloveniji iz leta 1994 je pokazala, da imajo najslabše življenjske pogoje otroci enostarševskih družin, kljub večinoma dobri izobrazbenosti. Sicer imajo urejene stanovanjske razmere, kar se tiče osnovnih življenjskih potreb, pa jim največkrat primanjkuje dohodkov (Vojnovič 1996, 37).

4.1 DOHODKI ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN

V raziskavi Socialna struktura in kvalitete življenja v Sloveniji so ugotovili, da imajo največje pomanjkanje dohodkov enostarševske družine. Najpogosteje jim zmanjka finančnih sredstev za prehrano, stanovanje in obleko, za vsakodnevne potrebe. Poleg tega pa osebe iz tovrstnih družin glede na ostale tipe družin tudi največkrat iščejo zaposlitev (Černigoj Sadar 1995, 113–4). V enoroditeljskih družinah prav tako prejemajo nižje plače kot v dvostarševskih družinah, kar je nekako smiselno, saj so enostarševske družine prikrajšane za drugo plačo, ker sta v dvostarševskih družinah načeloma zaposlena oba starša (Vojnovič 1996, 40). Pri tovrstnih družinah pomemben del dohodkov predstavljajo tudi prejemki iz socialnega zavarovanja, še posebej pri brezposelnih starših (Vojnovič 1996, 41).

Enostarševske družine, predvsem matere samohranilke, so v slabšem položaju kot dvostarševske družine, saj morajo zaradi (delne) odsotnosti očeta delati dvojno za enak dohodek, prav tako pa morajo preživeti tudi več časa z otroci (Duncan in Edwards v Ruspini 1998, 29). Tudi raziskave kažejo, da imajo matere samohranilke slabši ekonomski položaj,

vendar kljub temu ni neposredne povezave med materjo samohranilko in revščino, niso ranljiva skupina že v osnovi. To je posledica spolne diferenciacije, saj imajo ženske, ki so same z otroki, manj možnosti, da bodo dobile zaposlitev za polni delovni čas (Ruspini 1998, 6). Prav tako imajo ženske velikokrat nižjo plačo, ne dobivajo preživetin, poleg tega pa težje dobijo socialna stanovanja, saj imajo pri pridobivanju teh prednost mlade družine (Zaviršek in Škerjanc 2000, 394).

Pomemben vir dohodka v enostarševskih družinah so preživetine za otroka, ki živi sam z mamo ali z očetom. Zanje se je treba velikokrat boriti, saj je ogromno primerov, ko se preživetine ne plačujejo redno, ker se bivši partnerji plačevanju dostikrat poskušajo izogniti. Tega nisem nikoli razumela, saj gre vendar za njihovega otroka, mislim, da kar prevečkrat pozabijo, da bi najverjetneje imeli še več stroškov, če bi živeli z otrokom in s partnerjem ali partnerico, saj znesek preživetine ni tako velik. To bomo lahko razbrali tudi iz mojega empiričnega dela, neposredno iz intervjujev. Po vseh teh teoretičnih izsledkih lahko na svoje prvo zastavljeno raziskovalno vprašanje odgovorim pritrdilno, namreč da imajo enostarševske družine v primerjavi z drugimi oblikami družin nižji ekonomski status. Ugotovljamo, da imajo dvostarševske družine v večini boljši položaj od enostarševskih, saj so v enostarševskih družinah prikrajšani za del dohodka, kar pa se krepko pozna.

Država mora čim bolj pomagati enostarševskim družinam, da jim lahko zagotovi normalno življenje, saj jim je z nižjimi dohodki težje. Za to obstajajo ustrezni ukrepi, ki nudijo tovrstno podporo. K temu se lahko pripomore tudi s stroški za varstvo otrok, z otroškimi dodatki, s porodniškim dopustom, s subvencioniranimi stanovanji in podobnim (Baker v Hampden–Thompson 2005, 3). Glavni vir dohodkov v enostarševskih družinah so torej plača starša, s katerim otrok živi, prejemki socialne varnosti, kamor sodijo tudi otroški dodatki, in preživetina. To se pridobiva od drugega od staršev, če pa je ta ne more zagotoviti, se enostarševski družini dodeli državno preživetino (Millar v Hampden–Thompson 2005, 8).

4.2 USKLAJEVANJE DELA IN DRUŽINE

V današnjem času smo priča mnogim spremembam: prišlo je do individualizacije, ekonomskega prestrukturiranja, zelo pomembna sprememba pa je tudi vstop žensk na trg delovne sile. Zaradi tega je usklajevanje dela, varstva otrok in prostega časa dandanes vse težje in bolj kompleksno, kot je bilo včasih (Bakker in Karsten 2013, 174). Življenje in

usklajevanje dela v enostarševski družini je lahko zelo stresno – raziskave so tovrstne družine povezale z visoko stopnjo stresa, ki je posledica opravljanja vseh vlog, ki jih imajo starši samohranilci (Thiagarajan in drugi 2007, 83). Tudi Moore in Vandivere (v Hornberger in drugi 2010, 144) se strinjata s tem, dodajata pa še, da imajo tovrstne družine celo dvakrat bolj stresno okolje kot pa dvostarševske družine ali pa še bolj, in sicer zato, ker imajo manj nadzora nad otroki, saj so za vse sami. Zato imajo tudi manj časa za hišna opravila, prav tako pa se težje posvetijo svojim otrokom, saj si morajo poleg službe razporediti še ogromno opravil, ki jih opravijo sami. Menim, da si morajo enostarševske družine še posebej dobro organizirati svoj čas, predvsem tiste z majhnimi otroki, ki zahtevajo veliko časa in pozornosti, saj v veliki večini vse breme pade na starša samohranilca. Ravno zato, ker nimajo pomoči partnerja kot v dvostarševskih družinah, jim je po mojem mnenju težje usklajevati službo z delom doma in z varstvom otrok.

Materam samohranilkam je velikokrat finančno težje, ko ostanejo same z otroki, zato povečajo število delovnih ur, da si lahko povišajo dohodek, kar pa posledično prinese spet manj časa za usklajevanje vseh drugih obveznosti. Raziskave so pokazale, da bi kar nekaj žensk raje delalo manj, da bi se lahko bolj posvetile svojim otrokom, pa jim to zaradi denarja enostavno ne znese (Bakker in Karsten 2013, 179–80). Največ časa vzamejo otroci, še posebej predšolski, zato je pomemben del usklajevanja časa z vsemi obveznostmi tudi varstvo otrok. Lahko bi rekli, da imamo v Sloveniji kar precej vrtcev, kjer poskrbijo za varstvo otrok, kljub dobro zastavljenemu javnemu varstvu pa je ogromen delež takšnih, ki za varstvo otroka iščejo pomoč drugje. »Velik del dnevnega otroškega varstva zagotavljajo neformalne sorodniške mreže, najpogosteje stari starši« (Žakelj in Švab 2009, 219). Tudi Bakker in Karsten (2013, 180) sta ugotovili, da največ mater samohranilk svoje predšolske otroke daje v zasebno neformalno varstvo k svojim staršem, bivši tašči ali pa tudi k sošedom. To se mi zdi samoumevno, saj vrtci predstavljajo dodaten strošek za starša, kar pa se v družini z enim dohodkom takoj pozna, zato iščejo druge brezplačne alternative in opore.

Ker je po navadi v enostarševski družini samo ena odrasla oseba, je ta zelo obremenjena z usklajevanjem vseh obveznosti, ki jih ima doma in na delovnem mestu. Vsekakor se pozna, če je ob tem prisotna pomoč partnerja, saj se vsa opravila potem razdelijo ali celo razpolovijo. Ker pa starši v tovrstnih družinah nimajo vsakodnevnih pomoči partnerja, vse breme varstva otrok, službe in ostalega dela doma pade nanje. Tudi na svoje drugo zastavljeno raziskovalno vprašanje lahko odgovorim pritrdilno, in sicer da je enostarševskim družinam težje usklajevati področje dela in družine, saj pri tem nimajo pomoči partnerja.

5 SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE V ENOSTARŠEVSKIH DRUŽINAH

Prav vsi potrebujemo v življenju oporo, enostarševske družine pa so v položaju, ko jo mogoče potrebujejo še toliko bolj. Pri tem imajo veliko vlogo tudi sorodniki; raziskave kažejo, da se nekateri posamezniki, ko preidejo v enostarševsko družino, za nekaj časa vrnejo »v gospodinjstva svojih staršev, saj so ljudje, ki prebivajo v istem gospodinjstvu, glede na geografsko oddaljenost najbolj razpoložljiv vir opore, predvsem praktične« (Dremelj 2012, 226). M. Ule (v Potočnik 2008, 317) pravi, da raziskave kažejo, da so sorodniki najpomembnejša opora izmed neformalnih socialnih mrež. Nudijo čustveno oporo, prav tako pomagajo tudi materialno in finančno, in ko nastopi bolezen (Dremelj 2012, 229). Pri bolezni pa zelo močen vir socialne opore enostarševskim družinam predstavljajo tudi otroci (Dremelj 2003, 160). »Pomemben vir neformalne opore, tako moškim kot ženskam so tudi prijatelji« (Dremelj 2012, 229). Prijatelji imajo največjo vlogo opore pri druženju, nekaj manj, a še vedno zelo veliko opore pri druženju pa tem družinam nudijo otroci (Dremelj 2003, 160).

Enostarševske družine imajo velikokrat nižje dohodke, zato jim vsakršna pomoč pride še kako prav. Nekatere družine si tako, kot smo že omenili, ne morejo privoščiti stroškov vrtca, zato pa jim pri tem oporo nudijo sorodniki, največkrat starši, pa tudi prijatelji. Poleg varstva otrok so nekateri deležni pomoči tudi pri hišnih opravilih, pri prevozu ali pa tudi pri plačilu položnic. Ta opora je velikokrat nujna celo za preživetje enostarševskih družin (Cook 2012, 344). Kar nekaj enostarševskih družin ostane v stiku z drugim od staršev ali pa so od njega celo odvisne, saj je bilo veliko stvari v času skupnega bivanja v njegovi domeni. Scott in drugi so navedli primer ženske, ki je imela težave s pokvarjenim avtomobilom, za katerega je vedno poskrbel bivši partner, sedaj, ko si popravila finančno ne more privoščiti, pa ji ne preostane drugega, kot da ji ga popravi on, saj ga potrebuje tudi za otroke (Cook 2012, 345). V družinah z nizkimi dohodki imajo posamezniki zelo veliko stikov s prijatelji, ki jim predstavljajo pomembno vlogo na čustveni ravni, nudijo pa jim tudi finančno pomoč, vendar ne toliko kot ožja družina. V tovrstnih družinah, kamor sodijo tudi enostarševska gospodinjstva, so glavni vir socialne opore njihovi otroci, večinoma že bolj odrasli otroci (Dremelj 2003, 161 in 167).

Nekatere enostarševske družine oporo poiščejo pri organizirani pomoči in institucijah, ki jo ponujajo. Največ takšnih družin se nanje obrne, ko potrebujejo večjo ali manjšo materialno

pomoč, 8 odstotkov, kar predstavlja najvišji delež v celotni populaciji, išče emocionalno podporo, za oporo pri bolezni pa se na tovrstne institucije obrne 2,6 odstotka enostarševskih družin (Dremelj 2003, 160).

Zastavila sem si raziskovalno vprašanje, katere podporne mreže pri enostarševskih družinah prevladujejo in kakšno podporo jim različne sfere nudijo. Največ podpore enostarševske družine dobijo s strani bližjih sorodnikov in prijateljev. Ti dve skupini ljudi jim nudita največ pomoči v vsakdanjem življenju, pomembno podporno vlogo pa imajo tudi otroci. Pomagajo jim tako na psihični kot tudi na fizični ravni. Starši največkrat nudijo pomoč pri varstvu otrok in tudi finančno pomagajo, prijatelji pa so jim v čustveno oporo in se z njimi družijo.

6 EMPIRIČNI DEL: Kvalitativna raziskava o socialnem in ekonomskem položaju ter socialnih mrežah enostarševskih družin

Namen empiričnega dela je bil raziskati, ali imajo enostarševske družine v primerjavi z drugimi družinskimi oblikami nižji ekonomski status, ali jim težje usklajevati področje dela in družine, glede na to, da pri tem nimajo pomoči partnerja, zanimalo pa me je tudi, katere podporne mreže v enostarševskih družinah prevladujejo in kakšno podporo jim različne sfere nudijo.

Pri empiričnem delu sem uporabila raziskovalno metodo polstrukturiranega intervjuja. Sestavila sem tudi vprašalnik s sociodemografskimi podatki, ki so ga intervjuvanci in intervjuvanke rešili še pred začetkom intervjuja, da sem imela osnovne podatke, ki so mi prišli prav pri analizi intervjujev. Sama vprašanja pri intervjuju sem razdelila v tri sklope: nastanek enostarševske družine, njen socioekonomski položaj in njene socialne opore in družinske mreže, kar mi je tudi olajšalo analizo odgovorov. Za vzorec svojega raziskovanja sem vzela devet intervjuvancev in intervjuvank, osem oseb je bilo ženskega spola, ena oseba pa moškega spola. Intervjuvance in intervjuvanke sem pridobila iz lastne socialne mreže in z metodo link tracing. Težave sem imela pri iskanju očetov samohranilcev, saj so bile večinoma matere samohranilke. Zato je v vzorcu le en moški samohranilec. Z intervjuvanci smo se sestali pri njih ali pa pri meni na domu, da je bilo čim manj motenj v okolju, saj sem pogovore tudi zvočno posnela. Eni od intervjuvank je bolj odgovarjalo, da se dobiva v lokalu z otroškimi igrali, saj ni imela varstva za hčer in jo je pripeljala s sabo. Vsem intervjuvanim osebam sem zagotovila anonimnost podatkov in odgovorov, zato sem v analizi uporabila tudi izmišljena imena.

Izhodišče za analizo so transkribirani zapisi (Mesec 1998, 52), zato sem tudi sama opravila transkripcijo intervjujev. Pri prepisovanju zapiskov sem jih tudi že sistematsko uredila po sklopih vprašanj, kar mi je olajšalo delo pri analizi. Vso dokumentacijo, transkripcijo vseh intervjujev, sem priložila diplomski nalogi. Mesec (1998, 52) se sprašuje, do kolikšne mere lahko spreminjamo jezik, ko prepisujemo intervjuje, in odgovarja, da moramo besedilo čim bolj ohraniti v čim bolj izvorni obliki. Zato tudi sama nisem spreminjala slenga intervjuvancev in intervjuvank v knjižni jezik, to pa ni bilo potrebno tudi zato, ker niso uporabljali posebnega slega, ki bi ga bilo težje razumeti.

6.1 SOCIOD-EMOGRAFSKI PODATKI

Sestavila sem vprašalnik, ki so ga posamezniki izpolnili pred začetkom intervjuja. Vprašalnik je obsegal naslednja vprašanja: leto rojstva, kraj bivanja, s kom živijo v gospodinjstvu, koliko otrok imajo in koliko so stari. Povprašala sem jih tudi po njihovi izobrazbi in delovnem statusu. Odgovori so bili podani vnaprej, treba je bilo izbrati eno od možnosti, le pri letu rojstva, številu in izobrazbi otrok je bilo treba odgovor dopisati. Pridobljeni so bili naslednji podatki:

Tabela 6.1: Sociodemografski podatki vprašanih.

	Leto rojstva	Kraj bivanja	S kom živite v gospodinjstvu?	Koliko otrok imate?	Starost otrok (v letih)	Izobrazba	Delovni status
Eva	1990	Primestno okolje	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	1	2	Končana srednja šola	Študentka
Anja	1979	Manjše mesto	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	1	12	Končana srednja šola	Zaposlena za polni delovni čas
Marjana	1964	Manjše mesto	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	2	22 in 28	Končana srednja šola	Zaposlena za polni delovni čas
Barbara	1970	Večje mesto	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	1	20	Končana srednja šola	Zaposlena za polni delovni čas
Bojana	1962	Manjše mesto	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	1	24	Končana višja ali visoka	Zaposlena za polni delovni čas
Nataša	1964	Večje mesto	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	1	23	Končana višja ali visoka	Zaposlena za polni delovni čas
Tadeja	1982	Manjše mesto	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	2	5 in 10	Končana osnovna šola	Zaposlena za polni delovni čas
Alenka	1989	Večje mesto	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	1	4	Končana srednja šola	Zaposlena za polni delovni čas

Milan	1962	Podeželje/ Vas	Z najinimi otroci iz prejšnje zveze	2	23 in 27	Končana osnovna šola	Zaposlen za polni delovni čas
--------------	------	-------------------	---	---	----------	----------------------------	-------------------------------------

Povprečna starost intervjuvanih je 40,4 leta. Najmlajša vprašana mati samohranilka je stara 24 let in je še študentka, dva najstarejša vprašana pa sta stara 52 let, od tega je eden tudi oče samohranilec. Štirje od vseh vprašanih živijo v manjšem mestu, trije v večjem mestu, ena v primestnem okolju in oče samohranilec na podeželju/vasi. Na vprašanje »S kom živite v gospodinjstvu?« so vsi odgovorili: »Z najinimi otroci iz prejšnje zveze.« Vsi imajo po enega ali po dva otroka. Šest od vprašanih ima enega otroka, trije pa imajo po dva. Starost otrok, s katerimi živijo, je od 2 do 28 let, od tega je samo hči, ki je stara 28 let, samostojna in živi v svojem gospodinjstvu, njen brat pa še živi z mamo. Enako velja tudi za vse ostale otroke, ki živijo še doma pri mami oziroma očetu. Spraševala sem tudi po izobrazbi. Večina vprašanih je zaključila srednjo šolo (tako je odgovorilo 5 oseb), dve osebi sta odgovorili, da sta končali osnovno šolo, dve od vseh vprašanih pa imata končano visoko ali višjo šolo. Samo ena od vprašanih je še vedno študentka in ima eno hčer, staro dve leti, vsi ostali pa so zaposleni za polni delovni čas.

6.2 PREDSTAVITEV IN INTERPRETACIJA PODATKOV

Preučevala sem tri vidike enostarševskih družin, in sicer njihov nastanek, socioekonomski položaj in njihove socialne opore in družinske mreže. Za boljšo preglednost rezultatov sem v nadaljevanju analizo intervjujev razdelila v omenjene sklope in interpretirala posamezne odgovore, ki sem jih dobila pri vsaki temi.

6.2.1 NASTANEK ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE

Pri tem sklopu vprašanj sem poizvedovala o vzrokih nastanka enostarševske družine in o starosti otrok, ko so prešli v to vrsto družine. Pri razlogih nastanka enostarševske družine so si bili odgovori podobni, namreč, da sta se zaradi preprirov partnerja ločila. Dve intervjuvanki sta mi odgovorili, da je bil vzrok za razvezo zabavanje fanta, ki je bilo tolikšno, da je bilo že moteče. To je bil vzrok pri najmlajših vprašanih, ena je študentka in ima 24 let, druga pa je zaposlena in stara 25 let.

Eva se je v nosečnosti s fantom razšla, potem sta poskusila ponovno, vendar jima zveza ni uspela: »...ženske pa žuranje pa take stvari, pa pol sm se pa jst odločila, da

nočem tega, da nočem tak živet« (Eva 2014, 25 let).

Tudi pri Alenki so bili problemi z »žuranjem«:

»...eeeh kr kmal zatem so se začel no prepiri, pomoje je biu največji problem to, da je on res ful rad žuru, ee nikol ga skor ni blo doma, oba sva tut delala, vedn je pač mel manj časa za mene, ee in pomoje bi že šla pa vse ampak sm zanosla, tak da sm se odločila ostat in sm upala, da bo tut boljše, ampak kr kmal po rojstvu tamalega no, sma se s tamalim odselila stran od njegovih« (Alenka 2014, 25 let).

Eva je pri razlogu, da sta se razšla, omenila tudi ženske, to je bil problem še pri eni od vprašanih, saj jo je mož prevaral:

»...pol pa nama ni blo za skupi, ker si je našel drugo punco, in je raje živel svoje življenje, mene pa otroke pa pustil« (Tadeja 2014, 32 let).

Večina ostalih vprašanih je imela podobne odgovore, in sicer da so se razšli zaradi preprirov. Ena je povedala še, da se je tašča preveč vmešavala v njun odnos, kar je bil glavni vzrok za razvezo. Pri očetu samohranilcu pa je ozadje drugačno, saj mu je žena umrla zaradi raka.

Pri drugem vprašanju, ko jih sprašujem po starosti otrok, ko so postali enostarševska družina, so odgovori seveda različni, in sicer od štiri mesecev pa do 19 let. Eva je ostala sama s štirimesečno hčerko, sama pa je bila takrat stara 22 let. Ob prehodu v enostarševsko družino najstarejša otroka sta bila stara 13 in 19 let, in sicer pri materi samohranilki Marjani (50 let). Oče Milan (50 let) je po smrti svoje soproge ostal sam z dvema hčerama, ki sta bili takrat stari sedem in enajst let.

6.2.2 SOCIOEKONOMSKI POLOŽAJ

Pri vprašanih v zvezi s socioekonomskim položajem sem spraševala o preživnini, o finančnem stanju družine in tem, kako ga dojemata, o morebitni pomoči države in prostovoljskih organizacij. Poleg tega me je zanimalo tudi usklajevanje dela z družino, povprašala pa sem tudi, kako poteka tipični dan in koliko prostega časa še preostane. Kar nekaj staršev samohranilcev je imelo probleme s preživnino, večina jih je povedala, da jim je finančno težje, odkar so del enostarševske družine. Prav tako zelo težko usklajujejo službo z delom doma in družino, ostane pa jim zelo malo prostega časa, ki ga porabijo zase.

Od vprašanih moški intervjuvanec ne dobiva preživnine, ker mu je umrla žena, mati samohranilka Tadeja pa dobiva državno preživnino, saj je njen bivši partner brezposeln, zato je plačevanja preživnine opravičen. Vsi ostali vprašani pa so preživnino dobivali in jo še, razen Nataše, ki ji je njen bivši partner pred tremi leti zaradi nezmožnosti prenehal nakazovati denar.

»Ja po zaključnem ločitvenem postopku, je sodišče presodilo, da bivši soprolog mora plačevati preživnino, v višini eee 200 €, eee zadeva je potekala dokaj normalno in do tri, štiri leta nazaj, ko je zaradi finančnih težav prenehal s plačevanjem preživnine, eee tako da je vso breme vzgoje in skrbi za otroka takrat padlo izključno na mene« (Nataša 2014, 50 let).

Nekateri vprašani so vedno redno dobivali preživnino, nekaj pa jih je imelo s tem probleme. Nakazovanje denarja ni bilo redno, bivši partnerji pa so včasih kar pozabili na preživnino, zato jih je bilo na plačilo opomniti.

»Eeem dobim 120 €, ee seveda, da moram ga večkrat poklicat ali bo kaj nakazal ali ne, da ga pač spomnim« (Anja 2014, 35 let).

»Ja preživnino dobiva no, tam ene 160 €, ampak ne morem rečit da je redno. Pač se mi zdi da, nevem no, moj bivši ni najbolj odgovorna oseba, večkrat ga morem klicat, ga opominjat, pač govorit, da je čas za preživnino, tako« (Alenka 2014, 25 let).

»Se je pač zgodil tk, da smo moral kak mesec čist brez vsega, da je ata reku, da nima in pač ni dal ne« (Marjana 2014, 50 let).

Neredno dobivanje preživnine je že prvi dejavnik, ki nakazuje na nižji ekonomski status enostarševskih družin. Znesek denarja, ki ga morajo bivši partnerji plačevati, že tako ni velik, pa vendarle samohranilcem veliko pomeni.

Ko sem vprašala, ali jim je finančno težje, odkar so del enostarševske družine, ali pa morda ne opazijo razlik, je sedem od devetih vprašanih odgovorilo pritrdilno, torej da je veliko težje shajati z enim rednim dohodkom, kot pa v dvostarševskih družinah, kjer sta zaposlena oba partnerja.

»No tu se, sigurno se opazi razlika, ne, da je razlika al sta vsak mesec pr hiši dva dohodka al sam edn, to je pač, krepko slabše, ne. Ee tuki nevem, ni kej razpredat na dolg in širok, enostavno, je« (Marjana 2014, 50 let).

Anja mora zelo paziti, kako porabi denar, da najprej plača položnice in potem ostale stvari.

»Seveda je zelo težje, ker sem pač pri vsem sama, moram pač pogledat kam dam kakšn ever, in prvo za pač položnice in morem na vse gledat« (Anja 2014, 35 let).

Z osnovno plačo nekatere enostarševske družine težko preživijo čez mesec, saj morajo z eno plačo poskrbeti za vse nujne življenjske stvari.

»Eee, definitivno je težje, moja plača je minimalna, eee tk da s tamalim res no težko shajama, ee ko sma še žvela pri njegovih, se mi zdi da dnar nekaj ni bil problem no, mislim se je poznal, da sta dva prihodka, ee zdej pa, komi da preživim čez mesec no, mislim, treba je tu velik stvari, od hrane, oblačil, stanovanje, treba je plačat vrtec, položnice eem tk da je kr težko no« (Alenka 2014, 25 let).

Tudi Nataša se strinja, da je v enostarševski družini finančno breme večje, nekatere stvari si zelo težko privoščiš, predvsem pa se moraš za to bolj truditi kot ostali, posledično pa pride tudi do pomanjkanja časa.

»Eee definitivno je težje, definitivno je finančno težje zagotoviti vsa potrebna sredstva in otroku privoščiti tisto, kar si želiš, da bi imel ee v življenju. Eee precej več dela je potrebnega, precej več vložene energije, ee seveda, to pomeni tudi premalo časa, ki potem ostane za neke lastne potrebe, želje, pa tudi seveda za otroka« (Nataša 2014, 50 let).

Na tem mestu lahko zagotovo odgovorim na raziskovalno vprašanje in ponovno potrdim, da imajo enostarševske družine nižji ekonomski status kot dvostarševske družine, glavni razlog pa je, da dobivajo samo en dohodek, saj se znesek preživnine, četudi je redna, ne more primerjati z rednim dohodkom drugega odraslega v družini.

Dve intervjuvanki predstavljata izjemo, saj pravita, da jima ni nič težje, odkar živita sami z otrokoma. Ena od teh je študentka Eva, ki redno dobiva preživnino, še vedno študira, ob študiju pa preko študentske napotnice dela v lokalu. Druga je Bojana (52 let), ki pravi da ji je bilo celo lažje, ko je bila sama s hčerjo, vendar je v tistem obdobju dokončala fakulteto in tudi napredovala v službi, zato bi lahko rekli, da je imela tukaj velik vpliv tudi izobrazba.

Dve intervjuvanki, obe z visoko oziroma višjo izobrazbo, sta povedali, da nikoli nista potrebovali dodatne pomoči od države ali dobrodelne organizacije: Bojana je imela po dokončani fakulteti visok položaj v službi, Nataša pa vodi svoje lastno podjetje, zato prav tako nikoli ni zaprosila za dodatna finančna sredstva ali drugo pomoč.

Država je vsem zagotovila otroške dodatke, to pa je skoraj edina pomoč, ki so je bili deležni. Ena od vprašanih, Anja, je dobila še občinsko stanovanje in subvencijo plačila pri položnici, ki znaša 60 € na mesec. Od vprašanih je samo ena za pomoč zaprosila dobrodelno organizacijo, in sicer je na Rdečem križu prevzela paket hrane. Samohranilka Tadeja pa še vedno dobiva državno preživnino, ker je njen bivši partner brezposeln.

Vsem vprašanim je vsakodnevno usklajevanje obveznosti sedaj, odkar so sami z otroki, težje. Nataša je na primer zaradi svoje službe veliko odsotna in pogosta zdoma, zato si mora poiskati tudi pomoč. Ko je bila hčerka še majhna, si je najela varuško ali občasno kakšno čistilko, da je hčerki zagotovila boljše pogoje. Ker je sama veliko delala, ji je velikokrat zmanjkalo časa za opravila doma in posvečanje hčeri. Moškemu intervjuvancu je veliko pomagala tašča, kar mu je zelo olajšalo stvari. Največji problem z usklajevanjem imajo matere samohranilke z majhnimi otroci. Vse so sicer zaposlene za polni delovni čas, ampak delajo samo zjutraj, kar jim stvari nekoliko olajša. Otroke v vrtec ponavadi peljejo, preden gredo v službo, tisti otroci, ki so že v osnovni šoli, pa se morajo sami urediti in oditi v šolo. Samohranilka Anja iz službe po telefonu vedno pokliče sina, da ga zbudi za v šolo. Popoldne se vprašani ukvarjajo z otroki, veliko časa jim vzamejo s šolo povezane obveznosti in priprave, veliko pa se morajo posvečati tudi predšolskim otrokom.

Največ prostega časa primanjkuje intervjuvanim materam samohranilkam, ki imajo še majhne otroke. Njihov dan navadno poteka tako, da gredo zjutraj v službo, otroke odložijo v vrtcu, po službi jim pripravijo kosilo. Če hodijo otroci že v šolo, gre največ časa za pomoč pri nalogi in učenju, veliko časa pa porabijo tudi za opravljanje gospodinjskih obveznosti doma. Študentka Eva zraven še študira, tako da ji, ko se uči, ne preostane nič prostega časa, drugače pa se malo sprosti zvečer pred spanjem. Tisti, ki imajo že starejše otroke, s tem nimajo težav, bilo pa jim je bilo težje, ko so bili še mlajši. Marjana je edina od vprašanih, ki pravi, da ima dovolj prostega časa, prav tako pa ga je imela tudi, ko sta bila hči in sin še mlajša. Velikokrat ju je peljala na razne izlete, kot svoj prosti čas dojema tudi čas, ki ga porabi z otroki.

Zastavila sem si raziskovalno vprašanje, ali je enostarševskim družinam težje usklajevati področje dela in družine, glede na to, da pri tem nimajo pomoči partnerja. Preko intervjujev lahko vidimo, da je vsakodnevno usklajevanje zelo zahtevno, saj morajo zaradi nižjih prihodkov nekateri delati celo več, da lahko svojim otrokom zagotovijo osnovne pogoje za življenje, posledično pa so v še večji časovni stiki. Za vse morajo poskrbeti sami, tudi pri gospodinjskih opravilih in varstvu otrok se odsotnost partnerja zelo opazi.

6.2.3 SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Nazadnje sem raziskala še, kdo enostarševskim družinam nudi največ opore in kako so jim v pomoč, zanimalo pa me je tudi, ali se poslužujejo pomoči čistilke ali varuške ali ta dela opravljajo samostojno. Najpomembnejša opora so starši, ki največkrat poskrbijo za varstvo otrok, pomembna mreža pa so tudi prijatelji, ki nudijo predvsem čustveno oporo. Ugotovila sem, da si večina vprašanih čistilke ali varuške sploh ne more privoščiti, nekaj pa jih je povedalo, da te pomoči niti ne potrebujejo, saj za to poskrbijo sami ali pa jim pomagajo bližnji.

Od vseh vprašanih si samo Nataša lahko privošči čistilko ali varuško. Sedaj varuške ne potrebuje več, ker je njena hči že odrasla, ko pa je bila majhna, jo je vsekakor potrebovala, saj ji je služba vzela zelo veliko časa. Mlajši otroci intervjuvancev so zjutraj v vrtcu ali v šoli, popoldne pa doma – nanje pazijo sami, tako da varuške ne potrebujejo, čistilke pa si ne morejo privoščiti, saj predstavlja še dodatno finančno breme. Moškemu intervjuvancu je pri varstvu in gospodinjskih opravilih zelo pomagala tašča, pa tudi hčerki sta kasneje sodelovali pri opravilih, tako da niso potrebovali niti čistilke niti varuške.

Zanimalo me je, katere podporne mreže pri enostarševskih družinah prevladujejo in kakšne podpore so deležne. Ena od vprašanih je pri vprašanju, ali je deležna kakšne pomoči od sorodnikov ali prijateljev, odgovorila:

»Nikakršne pomoči od nikogar« (Barbara 2014, 44 let).

Tudi druga mati samohranilka, Marjana, je povedala, da se je vedno zanesla samo nase, nekoliko ji je pomagala samo prijateljica, ki ji je dajala prostor za vrt za gojenje zelenjave, s čimer je lahko prihranila nekaj denarja.

Vseh ostalih sedem pa je vseskozi dobivalo pomoč tako od sorodnikov kot od prijateljev, predvsem v obliki varstva malih otrok, nekateri pa so dobivali tudi finančno pomoč. Od sorodnikov so jim največ pomagali starši, medtem ko nekateri od vprašanih z drugimi sorodniki sploh nimajo več stikov, kot na primer Anja:

»Eee z nobenim sorodnikom nimam več stikov, ee razen z svojim staršem, sigurno pač imam ee več stikov s prijatelji, ki me zelo razumejo, se na njih lahko naslonim« (Anja 2014, 35 let).

Prijatelji nudijo predvsem emotivno podporo,

»...eee mam pa par pač prijatelj, ko so mi itak vedno stale ob strani, še posebi sm jih pač nucala takrat, ko sva šla z bivšim naravn in mi je blo res hudo ne« (Alenka 2014, 25 let).

Stari starši največkrat pomagajo pri varstvu otrok. Intervjuvanke so povedale, da imajo največ pomoči od svojih mater. Tudi prijatelji jim nudijo tovrstno podporo, vendar v nekoliko manjši meri kot bližnji sorodniki. Starši jim nudijo tudi finančno pomoč, ko je to potrebno, vendar jih večina vprašanih s tem ne želi obremenjevati.

»Ee tak kot sem že povedela, da si kaj od prijateljev ee kaj sposodim, ee sorodnikov sploh nočem obremenjevati, glede varstva paa, gre sin vsakih štrnajst dni k atiju, včasih pa k babici in dediju« (Anja 2014, 35 let).

Intervjuvanec moškega spola prejme največ pomoči od svoje tašče, veliko podpore pa je deležen tudi s strani svojih dveh hčerk. Že pred smrtjo žene je šel živeti k njej na dom, čemur so njegovi starši nasprotovali, zato jih danes noče prositi za pomoč. To je tudi razlog, da z njihove strani ni deležen tolikšne podpore.

Lahko potrdim, da prijatelji nudijo predvsem čustveno oporo. Milanu so ob smrti njegove žene ob strani najbolj stali prijatelji, prav tako pa je tudi zelo povezan s svojima hčerama,

»lahko rečem, da smo si tut najboljši prijatelji« (Milan 2014, 52 let).

Tudi Tadeja pravi, da so jo prijatelji vedno razumeli in podpirali, zato ima z njimi največ stikov, s sorodniki pa ne toliko, ker se je poleg njih vedno počutila manjvredno.

Lahko bi rekla, da imajo enostarševske družine največ stikov s svojimi starši in pa s prijatelji. Nekatere imajo več podpore s strani sorodnikov, spet pri drugih, ki jim sorodniki niso tako blizu, pa igrajo pomembno vlogo prijatelji.

6.3 DISKUSIJA

Rezultati moje kvalitativne analize s polstrukturiranimi intervjuji so pokazali podobne rezultate kot že druge izvedene raziskave. Ker je bil v raziskovanje vključen relativno majhen vzorec vprašanih, posploševanje na celotno populacijo ni relevantno, zato je pomembno, da rezultate primerjam z drugimi izsledki raziskav.

Največ enostarševskih družin je materinskih (Rodriguez Sumaza 2001, 100), zato sem tudi sama imela nekaj težav pri iskanju intervjuvanca moškega spola. Posledično je večina intervjuvanih mater samohranilk. Kar polovica mater samohranilk občuti revščino, preden se ponovno poroči (Boggess v Collings in drugi 2014, 62). Tudi Bryson (v Rodriguez Sumaza 2001, 101) izpostavlja zelo nizke prihodke posameznikov, ki živijo v enostarševskih družinah, kar lahko potrdim tudi s svojimi rezultati: vsi intervjuvani razen ene matere samohranilke so pojasnili, da jim je finančno težje, odkar so del enostarševske družine. Pojavlja se odstopanje pri vprašani samohranilki, ki je v času razveze z bivšim partnerjem ravno dokončala fakulteto in napredovala v službi, zato ji je bilo s tega vidika celo lažje kot prej, ko je bila še v dvostarševski družini. Ni pa ji bilo lažje z vidika upravljanja s časom.

Materam samohranilkam je usklajevanje dela in družine zelo stresno, saj se morajo močno prilagajati, na koncu pa jim le redko ostane kaj prostega časa. Predvsem težko usklajujejo službo in varstvo otrok (Clark v Bakker 2013, 183). Tudi moji rezultati so pokazali, da imajo intervjuvani velik problem s prostim časom, saj ga ob vseh obveznostih, za katere skrbijo sami, vsem primanjkuje. Vendar pa so matere samohranilke, ki imajo mlajše otroke, povedale, da z varstvom nimajo večjih težav, ko so zjutraj v službi, popoldne pa doma, saj imajo otroke v vrtcih, šolah ali pa jih pazijo starši. Manj izobražene matere samohranilke delajo manj ur kot pa matere v dvostarševskih družinah, posledično imajo tudi nižje plače in manj sredstev, ki bi jim pomagala pri usklajevanju vsakdanjega življenja (Bakker 2013, 184). Skoraj vsi vprašani v moji kvalitativni raziskavi so ravno zaradi primanjkovanja denarja povedali, da si ne morejo privoščiti varuške ali čistilke. Izjema je bila samo ena intervjuvanka, ki ima visoko

oziroma višjo izobrazbo, svoje lastno podjetje in tudi zelo dolg delovnik. Ta si je najela varuško, pa tudi čistilko si še sedaj kdaj privošči.

Zanimive podatke sem pridobila pri sklopu socialnih opor in družinskih mrež. Večina vprašanih je odgovorila, da so deležni zelo močne opore tako s strani sorodnikov kot tudi prijateljev. Weinraub M. in Wolf B. (1983, 1303) sta ugotovili, da so posamezniki v enostarševskih družinah deležni manj podpore s strani sorodnikov in prijateljev kot tisti v dvostarševskih družinah. Raziskava, ki sta jo izvedli, je sicer že starejša, zato podatki verjetno tudi odstopajo. Enostarševske družine sicer nimajo toliko stikov s širšim sorodstvom, vendar so rezultati pokazali, da so zelo povezane s starimi starši in bližnjimi sorodniki. Tisti, ki od sorodnikov ne dobivajo toliko podpore, so deležni zelo veliko pomoči od prijateljev, nekateri finančno, predvsem pa so jim v čustveno oporo. Sicer pa je to potrdila tudi P. Dremelj (,160), ki je ugotovila, da bližnji sorodniki posameznike v enostarševskih družinah podpirajo predvsem finančno, prijatelji jim nudijo socialno oporo, veliko vlogo pri podpornih mrežah pa imajo v enostarševskih družinah tudi otroci.

7 ZAKLJUČEK

Cilj moje diplomske naloge je bil raziskati položaj enostarševskih družin. Zanimalo me je, ali imajo enostarševske družine v primerjavi z drugimi oblikami družin nižji ekonomski status, ali je enostarševskim družinam težje usklajevati področje dela in družine, glede na to, da pri tem nimajo pomoči partnerja, in katere podporne mreže prevladujejo v enostarševskih družinah in kakšno podporo jim nudijo različne sfere. Tako teoretični kot tudi empirični del sta pokazala enake rezultate. Ugotovila sem, da imajo zaradi samo enega rednega dohodka in nerednih preživnin enostarševske družine nižji ekonomski status, še zlasti tiste s staršem samohranilcem z nižjo izobrazbo, ko vsi mesečni dohodki skoraj ne zadoščajo. Večina enostarševskih družin je materinskih, ženske pa imajo tudi nižjo plačo, zato jim je le z enim dohodkom še težje. Nuklearne družine niso več prevladujoča oblika, vedno več je tudi drugih oblik družin, delež enostarševskih družin pa se viša tako pri nas v Sloveniji kot tudi v nekaterih drugih državah. Ker je v tovrstnih družinah ponavadi samo ena odrasla oseba, je zelo težko usklajevati področje dela in družine, saj ji primanjkuje časa za vsa opravila, prostega časa samo zase pa starši samohranilci skoraj nimajo. Nekateri z višjo izobrazbo imajo sicer boljše službe in višje plače, vendar morajo za to delati veliko več, posledično pa potrebujejo pomoč čistilke ali varuške. Tisti, ki imajo nižjo izobrazbo in manjšo plačo, si čistilke ali varuške niti ne morejo privoščiti. V oporo so jim prijatelji in sorodniki, ki nudijo največ pomoči. Starši samohranilci so največje opore deležni s strani svojih staršev, ki poskrbijo za varstvo otrok, včasih pa jim tudi finančno pomagajo. Neformalne mreže prijateljev nudijo predvsem čustveno oporo, tistim, ki nimajo toliko stikov s sorodniki, pa včasih finančno pomagajo tudi prijatelji. V prihodnje bi bilo zanimivo proučiti, kakšni so razlogi za prestrukturiranje družin, da prihaja do vedno večjega deleža enostarševskih družin, predvsem pa, kakšni ukrepi bi bili potrebni, da tovrstne družine ne bi občutile nižjega položaja v družbi oziroma da bi se jim zagotovili enaki življenjski pogoji, kot jih imajo druge oblike družin.

8 UPORABLJENA LITERATURA

1. Alenka. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. junij 2014.
2. Anja. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 13. junij 2014.
3. Bakker, Wilma in Lia Karsten. 2013. Balancing paid work, care and leisure in post-separation households: A comparison of single parents with co-parents. *Acta Sociologica* 56 (2): 173–87.
4. Barbara. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 19. junij 2014.
5. Bojana. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 14. junij 2014.
6. Burghes, Louie. 1993. *One-parent families. Policy options for the 1990s*. York: Joseph Rowntree Foundation.
7. Cook, E. Kay. 2012. Social support in single parents' transition from welfare to work: Analysis of qualitative findings. *International Journal of Social Welfare* 21 (4): 338–50.
8. Černigoj Sadar, Nevenka. 1995. Nekatere značilnosti kvalitete življenja v različnih družinskih skupnostih. V *Družine: različne - enakopravne*, ur. Tanja Rener, Vika Potočnik in Vera Kozmik, 107–19. Ljubljana: VITRUM.
9. Dremelj, Polona. 2003. Sorodstvene vezi kot vir socialne opore posameznikov. *Družboslovne razprave* XIX (43): 149–70.
10. – – – 2012. Viri pomoči in opore družinam v okoliščinah pozne moderne. *Socialno delo* 51 (4): 223–31.
11. Eva. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 15. junij 2014.

12. Hampden–Thompson, Gillian. 2005. *Public Policy and the Economic Well Being of Children in Single–Parent Homes*. Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.unilj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=841690c6-c1f6-4f9b-b671-ce1299ca70dd%40sessionmgr114&hid=101> (8. julij 2014).
13. Hornberger, Laurel B., Ramon B. Zabriskie in Patti Freeman. 2010. Contributions of Family Leisure to Family Functioning Among Single-Parent Families. *Leisure Sciences* 32 (2): 143–61.
14. Marjana. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 17. junij 2014.
15. Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
16. Milan. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. junij 2014.
17. Nataša. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. Junij 2014.
18. Olszowy, Halie. 2012. The Effects of Income, Gender, Parental Involvement on the Education of Children with Single-Parent and Step-Parent Families. Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=905949ce-fad6-459a-aa3d-2823a8e1f60d%40sessionmgr113&vid=4&hid=101> (9. julij 2014).
19. Potočnik, Vinko. 2008. Družina kot zveza. Družinske vezi v vrtincih sodobnosti. *BV* 68 (3): 313–36.
20. Rener, Tanja, Mateja Sedmak in Alenka Švab. 2006. Uvod v raziskovanje družin in družinskega življenja v Sloveniji. V *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*, ur. Tanja Rener, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek, 27–62. Koper: Založba Annales.
21. Rener, Tanja. 1995. Ideologije krize. V *Družine: različne - enakopravne*, ur. Tanja Rener, Vika Potočnik in Vera Kozmik, 15–23. Ljubljana: VITRUM.

22. – – – 2006. Težave s pojmom družine. V *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*, ur. Tanja Renner, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek, 13–26. Koper: Založba Annales.
23. Rodriguez Sumaza, Carmen. 2001. Supporting Lone-parent Families...through Work: A Challenging Issue for British Social Policy. *Policy Studies* 22 (2): 99–118.
24. Ruspini, Elisabetta. 1998. *Lone mothers and poverty in Italy, Germany and Great Britain, Evidence from panel data*. Colchester, University of Essex. Dostopno prek: <https://www.iser.essex.ac.uk/publications/working-papers/iser/1999-10.pdf> (20. junij 2014).
25. Statistični urad republike Slovenije. 2005. *Družine v Sloveniji. Prebivalstvo*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=549 (14. junij 2014).
26. – – – 2006. *Ob mednarodnem dnevu družin: družine v Sloveniji*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=169 (14. junij 2014).
27. – – – 2012. *Gospodinjstva in družine, Slovenija, 1. januar 2011 - končni podatki*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4780 (14. junij 2014).
20. – – – 2013. Mednarodni dan družin 2013. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5476 (17. junij 2014).
21. Švab, Alenka. 2001. *Družina: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
22. – – – 2003. Kako »skrbna« je država? Konceptualizacija skrbi v družinski politiki v Sloveniji. V *Labirinti skrbi. Pomen perspektive etike skrbi za socialno politiko*, ur. Selma Sevenhuijsen in Alenka Švab, 51–74. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
23. – – – 2006. Družinske spremembe. V *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*, ur. Renner, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek, 63–87. Koper: Založba Annales.

24. – – – 2010. Kdo se boji (raznovrstnosti) družin? Sociološki pogled/i na sodobno družinsko življenje. *Socialno delo* 49 (5/6): 341–9.
25. Tadeja. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 16. junij 2014.
26. Thiagarajan, Palaniappan, Subhra Chakrabarty, Jason Lueg in Ronald D. Taylor. 2007. Work–family role strain of single parents: the effects of role conflict and role ambiguity. *Marketing Management Journal* 17 (1): 82–94.
27. Vojnovič, Maja, ur. 1996. *Situacijska analiza o položaju otrok in družin v Sloveniji, 1995*. Ljubljana: Slovenski odbor za UNICEF.
28. Weinraub, Marsha in Barbara M. Wolf. 1983. Effects of Stress and Social Supports on Mother-Child Interactions in Single- and Two-Parent Families. *Child Development* 54 (5): 1297–311.
29. Zaviršek, Darja in Jelka Škerjanc. 2000. Analiza položaja izključenih družbenih skupin v Sloveniji in predlogi za zmanjšanje njihove izključenosti v sistemu socialnega varstva: poročilo o raziskavi. *Socialno delo* 39 (6): 387–419.
30. Žakelj, Tjaša in Alenka Švab. 2009. Usklajevanje dela in družine. *Socialno delo* 48 (4): 215–26.

PRILOGE

PRILOGA A: VPRAŠALNIK: Sociodemografski podatki

SOCIODEMOGRAFSKI PODATKI – vprašalnik

1. **Leto rojstva:** _____

2. **Kraj bivanja:**
  - a) večje mesto
  - b) manjše mesto
  - c) primestno okolje
  - d) podeželje/vas

3. **S kom živite v gospodinjstvu:**
  - a) S partnerjem/možem
  - b) Z najinimi otroci iz prejšnje zveze
  - c) S partnerjevimi otroci

4. **Koliko otrok imate?** _____
5. **Starost otrok:** _____ let

6. **Izobrazba:**
  - a) Nedokončana osnovna šola
  - b) Končana osnovna šola
  - c) Končana srednja šola
  - d) Končana višja ali visoka

7. **Delovni status:**
  - a) Zaposlen/a za polni delovni čas
  - b) Zaposlen/a za skrajšan delovni čas
  - c) Brezposelna oseba
  - d) Gospodinja
  - e) Študent/ka

PRILOGA B: INTERVJU Z ALENKO

NASTANEK ENOSTARŠEVSKJE DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da živite v enostarševski družini?

Jaa ee z bivšim partnerjem sva se spoznala že v srednji šoli, takrat sva začela hodit, ee kmalu po končani srednji šoli sva se tut skupi preselila, v bistvu jst sm šla živet k njemu, njegovim staršem, eeeh kr kmal zatem so se začel no prepiri, pomoje je biu največji problem to, da je on res ful rad žuru, ee nikol ga skor ni blo doma, oba sva tut delala, vedn je pač mel manj časa za mene, ee in pomoje bi že šla pa vse ampak sm zanosla, tak da sm se odločla ostat in sm upala, da bo tut boljše, ampak kr kmal po rojstvu tamalega no, sma se s tamalim odselila stran od njegovih.

Koliko so bili stari otroci, ko ste postali tovrstna družina?

Eee ja tamal je zdej star štiri leta, tk da takrat je bil tam ee ene leto pa pol.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali vaši otroci dobivajo preživnino, če jo, me zanima, ali jo prejema redno, ali ste imeli s tem kakšne probleme?

Ja preživnino dobiva no, tam ene 160€, ampak ne morem rečit da je redno. Pač se mi zdi da, nevem no, moj bivši ni najbolj odgovorna oseba, večkrat ga morem klicat, ga opominjat, pač govorit, da je čas za preživnino, tako.

Ali vam je finančno težje, odkar ste enostarševska družina ali ne opazite razlik?

Eee, definitivno je težje, moja plača je minimalna, eee tk da s tamalim res no težko shajama, ee ko sma še žvela pri njegovih, se mi zdi da dnar nekak ni bil problem no, mislim se je poznal, da sta dva prihodka, ee zdej pa, komi da preživim čez mesec no, mislim, treba je tu velik stvari, od hrane, oblačil, stanovanje, treba je plačat vrtec, položnice eem tk da je kr težko no.

Vam je država pri tem kako pomagala? Ali ste kdaj potrebovali pomoč kakšne druge organizacije (dobrodelne organizacije)?

Država mi je pomagala sam z otroškimi dokladi, nič drugega. Eeem dobrodelnih organizacij paa niti nism nikol prosla za pomoč.

Zanima me, kako usklajujete službo z delom doma in varstvom, ali vam je sedaj, odkar ste enostarševska družina to težje usklajevati?

Eee zelo težko usklajujem vse skup. Ee iz službe pridem dost utrujena, pač delam v skladišču, kar je kr naporno. Ko končam službo, pa je treba doma tut kej naredit ne. Skuhat kosilo, pospraviti in pa se seveda tut ukvarjat s sinom, ne. Eee to srečo mam sicer, da delam dopoldne, ko je tamali v vrtcu, tk da mam pol nekak popoldne čas za njega, no. Eee ampak je tamali dost živahn, tk da potrebuje ogromno pozornosti, kar mi tut vzame dost energije. Zdej, tu pa tam se njegov ati spomne, da bi ga mogoč kak vikend mel, sam to ni glih pogosto.

Kako poteka vaš tipični delovni dan? Koliko vam še ostane prostega časa in kako ga preživljate?

Zjutri ustanem ob petih, pa zbudim tamalega, se oblečema, uredima, ee pol ga odpelem v vrtec, jst grem v službo, eem delam do dveh, tk da, ko končam, grem pol v sina v vrtec, grema domov, treba je pol skuhat kosilo, se ukvarjam z njim, se mal igrama, zdej če ga uspem s čim zamotiti no, pol kej pospravim, drugač pa, lahko pospravim, šele ko gre spat zvečer, to je okol osmih no, to je zadnji čas, ker se more res zgoditi ustati. Zdej prostega časa, sam za sebe, to nimam ne, šele zvečer, ko gre pač tamali spat, pa ko pospravim, mi mogoče pred spanjem rata kak film pogledat, mal TV, to je pa to.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Ali za vse skrbite sami, imate mogoče tudi kakšno pomoč, na primer čistilko ali varuško?

Tamalega mam tk v vrtcu, tak da varuške ne potrebujem no, itak sm pa tut popoldne doma. Čistilko, heh, ja bi jo mela ja, če bi jo lahk, ampak absolutno si ne morem privoščiti čistilke.

Ali od sorodnikov in prijateljev dobivate kakršno koli pomoč, bodisi finančno, bodisi pri varstvu otrok?

Ah joj hvala bogu, da obstaja moja mami, ona mi velikrat priskoči na pomoč, ker včasih sem enostavno preutrujena in pač potrebujem mal sprostitev, e tk da takrat gre tamali k babici za kakšen dan, tk da mam jst mal časa zase, pa da s prijateljico ob kaki kavi v miru počvekava. Eee kar se pa finančno tiče, pa nikoli nism hotla nobenga aobremenjevat, ampak mami ve da mi je težko, e tk da doskrat pač malemu kupi kake stvari, ki jih potrebuje, al pa kako igračo,

eee tut sama pač kolker lahko no, mi pomaga finančno, ampak če res nism v krizi, pol ee nočem jemati njenega denarja ee pa jo obremenjevat s tem.

Imate več stikov z vašimi sorodniki ali s prijatelji? Za koga bi rekli da vam nudi več podpore?

Ja, tk ko sm že ne, mi največ podpore na svetu nudi moje mami ne. Ee brez nje res ne vem kak bi usklajevala vse skupi. Eee z njo sm ful povezana, sma tut same živele pač, mislim za atijem sta se ločla, ko sm bla še dost mala, eee z atijem pač nimam neki velik stikov no, redko kdaj pride na kosilo, mami je pa itak skos v mojem življenju, ne. Eeem tut z drugimi sorodniki nimam neki velik stikov, eee mam pa par pač prijatelc, ko so mi itak vedno stale ob strani, še posebi sm jih pač nucala takrat, ko sva šla z bivšim narazn in mi je blo res hudo ne.

PRILOGA C: INTERVJU Z EVO

NASTANEK ENOSTARŠEVSKJE DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da sedaj živiš v enostarševski družini?

Eee v bistvu midva sma živela skupi, ko sma se odločla, mislim odločla, nisma glih planirala, ampak se je pač zgodil, pa ee je nekak šlo na začetku, potem pa, ko sm bla štir mesce noseča, se je odloču daa to ni to in da ne bi živel z mano, sma se preselili nazaj k men domu, mislim sma se, sej takrat sm bla še sama ampak tri mesce sm bla sama doma, noseča eeem..

Pri mami potem doma? Ja, ja. Eeem potem me je vidu po treh mescih s trebuhom, pa se je odloču da bi zdey meu familijo ne, potem sm šla nazaj, pa sm živela pr njem še ko se je tamala rodila ene štir mesce, potem pa spet nevem, iste stvari pač, ženske pa žuranje pa take stvari, pa pol sm se pa jst odločla, da nočem tega, da nočem tak živet.

Se pravi, ee kok je bla stara pol, hčera je bla štiri mesce stara, ko sta šla narazen? Ja.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Eeem ali vaši..hčero imaš, eno, ne? Ali dobiva preživnino, ali redno, si imela s tem kakšne probleme? Ne, redno. **Redno, kolk pa dobiva?** 150. **Mesečno, ne?** Ja.

Ali ti je finančno sedaj težje odkar si enostarševska družina ali ne opaziš razlik? Ne. **Ti ni?** M–m.

Ti je država pri tem kaj pomagala, si dobila kakšno pomoč, od kakšne dobrodelne organizacije recimo? Ne. **Se pravi sama skrbiš?** Ja. **Edino otroški dokladi ne. Kok pa to dobivaš?** Eee 140.

Zanima me, kako usklajuješ službo z delom doma in z varstvom, pa če ti je sedaj težje to usklajevati odkar si enostarševska družina?

Ja, to je zlo težko. Ja hehh. Z varstvom nimam problemov, ker mam ee v vrtcu, edino takrat ko delam popoldan, takrat je pač tist dan v tednu je pri atiju, mmm drugač je pa zlo težk ja. Prosti čas je pa vlek problem no heh.

Okej. Amm če mi opišeš kak poteka tvoj tipični dan, kok prostega časa ti še ostane, kok ga preživljaš?

Recimo, ena ura prostega časa zvečer predn zaspim. Preživljam ga pa nevem, za računalnikom al pa sej, ko se mam za učit ga nimam ne, ker se zvečer učim, če se pa ne rabim učit pa berem knjige al pa..**Drgač pa kaj, zjutri greš v službo...Ja. Ponavadi kolk ur?** Devet. Ob pol petih se vstanem, grem v službo, pridem domov okrog štirih, tamala gre spat okrog pol osmih in je to to.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Za vse skrbiš sama ali imaš mogoče tudi kakšno pomoč, na primer kakšno čistilko doma ali pa varuško?

Ne heheh nimam nobene. **Pol maš, tamala je v vrtcu potem al kak, čez dan?** Ja, ja.

Ali od sorodnikov in al pa od prijatlov dobivaš kakšno pomoč, recimo finančno, al pa tut pri varstvu otroka?

Eee pri varstvu otroka, recimo ko sm mela faks popoldan, mi jo je babica čuvala, drgač pa ne.

Kaj pa bi rekla, s kom imaš več stikov, s sorodniki ali s prijatelji? S sorodniki. Za koga bi rekla, da ti več podpore nudijo? Sorodniki. Tut sorodniki. Pa za, recimo za varstvo tut? Ja. Kdo ti pol največ, mami ti največ pomaga? Ja, moja mama.

PRILOGA Č: INTERVJU Z MARJANO

NASTANEK ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da živite v enostarševski družini?

Aaah kriza. Hehehe. Eee ločitev ne, tak ko pri vseh parih. Eem če se poskušam spomnit, ee mislim, da sma bla z možem poročena približno dvajst let, ee recimo zadnjih pet let najine zveze so stvari začele it v negativno smer, v smislu prepirov, ki so se pač stopnjeval do take mere, da ni mel smisla nadaljevat skupnga življenja. Ee pa sma se po nekih pogovorih odločila, da bova šla narazn, edn se je strinju bol, drug manj, ampak tut otroka, zlasti starejša hčera, ee mislim, da je takrat mela že osemnajst let, je tut bla v bistvu mnenja, da bo bolj za vse nas, če gremo narazn. Ee sin je mel takrat mislim da dvanajst, trinajst let, sm že mal pozabla, je bil še v osnovni šoli, ee hčera je bla pa ravno v obdobju, ko bo šla na fakulteto v Ljubljano.

Pa sta bla otroka potem vam dodeljena al ste se to dogovarjala? Ja, otroka sta bila dodeljena meni, po po sodni poti, pa tut v bistvu bivši mož ni mel nič proti, ni mel vizije, da bi jih on vzgajal. S sinom so ble mal težave takrat, ker smo bli ravno seljeni par let v hišo na deželi, pa bi si on zlo želu ostati tam zaradi prijateljev, tk da to je bla mal kriza ob razhodu. Sm že mal zašla ne, sm nit zgubila, ne?

Ne, sej je v redu.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali vaši otroci dobivajo preživnino, ali jo dobivajo redno, so bili s tem kakšni problemi, tut takrat recimo, ko sta bla še mlajša?

Eee so ble kr težave, zaradi tega ker ee hčera je že bla polnoletna, tko kot sm rekla in v tem primeru ee po naših zakonih mora ta otrok starša ee tožiti, se prav neko neko vlogo na sodišču vložiti, da se potem otroku ee kljub temu dodeli eee prživnina. Hčera tega ni želela narediti, pač, nevem kakšen čut do očeta, skratka šla je na to, če oče ni sam tolk, da bi ji plačval, ga tut ona ne bo prisiljevala. In je šlo v bistvu to skos, da je v bistvu neki zlo minimalnega tu pa tam ji dal, kadar je mel al se mu je zdel, tko nekak ne. Za sina je blo tuki drgač, ker je pač sodišče

alimente določil, oziroma tut višino, smo se tut na sodišču kr pogajal ee morm rečt da sm bla neprijetno presenečena, tut s strani njegovga odvetnika, ki je se trudu strašno zmanjševat preživnino, nekak očetje takrat kr pozabijo, da tut če bi živel skupi še, z otroki in z ženo, bi tut moral plačvat za določene stvari, stroške ne, mislim, da kr več bi znesl, kot pa tisti alimenti, ki jih pol določijo ne. **Kolk je potem dobival preživnine?** Ee sin 160€. **Mhm.** Smo uspel stržit, ee za hčero je blo pa kokr kdaj, 100€, 50€, pa tut neredno. Se je pač zgodil tk, da smo moral kak mesec čist brez vsega, da je ata reku, da nima in pač ni dal ne. **Pa jo dobivata še zdej redno, zdej sta že starejša, ne?** Eee hčera že kr neki let ne, je samostojna, kjub temu, da fakultete še ni čist zaključla, ee sin pa še dobiva.

Ali vam je finančno težje, odkar ste enostarševska družina ali ne opazite razlik?

No tu se, sigurno se opazi razlika, ne, da je razlika al sta vsak mesec pr hiši dva dohodka al sam edn, to je pač, krepko slabše, ne. Ee tuki nevem, ni kej razpredat na dolg in širok, enostavno, je. **Se opazi, ne.** Se opazi, sigurno, ne.

Vam je država pri tem kako pomagala? Ste dobili kakršnokoli drugo pomoč, od katere dobrodelne organizacije, recimo?

Ne, ee mislim, da mm niti nismo teh kriterijih, naših, v naši državi, nismo nekak upravičeni do ničesar. Kljub vsemu mam jst redno službo, pa se to smatra, da lahko sami živimo, ne. Tut, dokladi, ki so nekaj časa bli, so se pol ukinl, skratka tut ee tista moja minimalna plača, ki jo mam je vseen prevlka, da bi do kakršnihkoli takih stvari bli upravičeni.

Zanima me, kako usklajujete službo z delom doma in varstvom, recimo še takrat ko sta bla tudi mlajša, ali vam je sedaj, odkar ste enostarševska družina to težje usklajevati?

Ee ja, takrat so ble težave predvsem s sinom, ki je bil mlajši, e takrat je blo treba pač zaključit osnovno šolo in pol tut prehod na srednjo, eee moja služba je sicer ee vedno zjutraj, tko da popoldne sm se lahk ukvarjala z njim, ee so pa bli težavni vikendi in pa izhodi, kadar je bil pri očetu, ne. Če se temu reče varstvo, al pa pač preživljanje njegovga predvsem prostega časa, ker tam ni blo učenja, eee takrat so bli določeni zapleti, ko oče ee ni razumel ravno preživljanje časa pri njemu kot normalno življenje ampak je ee tamal sam ee mel neke proste izhode tam, ki so bli dost nekontrolirani in sm morala tut tam posredovat, pa peljat nadzor in varstvo. **Se pravi, v času, ko je bil pri njemu, je bil to bol njegov prosti čas, v tem smislu?** Ja, sigurn, ne, sigurn.

Kako poteka vaš tipični delovni dan? Koliko vam še ostane prostega časa in kako ga preživljate, še takrat mogoče z otroci?

Eem, zdej nad prostim časom ne bi ravn, ee mogla kej, dost se prtožvat, po osem urnem delovniku, nimam, nism mela nekih obveznosti še, službenih. Eee razn kadar sm še dodatno delala, privat, da sm neki dodatno lahk še zaslužla, da sm nam omogočla, kolkr tolk normalno življenje. Eee v prostem času pa ee, vedno smo mel v družini, navado še prej, ko smo bli skup, kr dost kakih izletov, ee poučnih, ee kar je otroke zanimal, smo jim pokazal in tut pol kasnej sm poskusla te svari še nekak obdržat, pelat ee na izlete, na ogleda kakih gradov, pa morje, pa ee take stvari. **Se pravi, da vam ni blo neki težko to potem usklajevati?** Ne, ne.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Pa vse skrbite sami, imate mogoče tudi kakšno pomoč, na primer čistilko al pa če ste meli takrat varuško?

Ne, ee no pr nas je bla ločitev v takem času, da so bli otroci že tak odrasli, da varuški niso več potrebovali, čistilke tut, če bi jo kdaj hotla met, si je ne bi mogla prvoščit, ne heheh. Niti takrat, niti zdej. Eee tko da za te stvari sm pač sama poskrbela, ja.

Ali od sorodnikov in prijateljev dobivate kakršno koli pomoč, bodisi finančno, bodisi pri varstvu otroka takrat?

Eee ne. Eee bi rekla, da sm se vs ta čas zanesla sam nase. Sorodniki so že, morm rečt, mal oddaljeni. Kakih babic in dedkov, ni blo nikol, na žalost, eni so pokojni, drugi predaleč stran od nas, ee kaka pomoč, ne finančna, mogoč s te plati, da sm pr prijatelci mela vrt, kjer sm si lahk kake stvari pridelala, kar je blo in za hobi in sicer za proračun koristno

Imate več stikov z vašimi sorodniki ali s prijatelji? Za koga bi rekli da vam nudi več podpore?

Bi rekla, da je več podpore s strani prijatelov, mogoče prijatelce, dveh eee, sorodniki pa tuki ne igrajo neke vloge vlke.

PRILOGA D: INTERVJU Z BARBARO

NASTANEK ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da živite v enostarševski družini?

Nesporazum med partnerji.

Koliko so bili stari otroci, ko ste postali tovrstna družina?

Dve leti.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali vaši otroci dobivajo preživnino, če jo, me zanima, ali jo prejema redno, ali ste imeli s tem kakšne probleme?

Eee preživnino smo prejeli redno, problemov ni bilo.

Ali vam je finančno težje, odkar ste enostarševska družina ali ne opazite razlik?

Kot enostarševska družina ee je finančno veliko težje.

Vam je država pri tem kako pomagala? Ali ste kdaj potrebovali pomoč kakšne druge organizacije (dobrodelne organizacije)?

Država mi pri tem ni ničesar pomagala, ee nobene druge pomoči ni bilo.

Zanima me, kako usklajujete službo z delom doma in varstvom, ali vam je sedaj, odkar ste enostarševska družina to težje usklajevati?

Usklajevanje s...težje je usklajevati sedaj, ko sm sama.

Kako poteka vaš tipični delovni dan? Koliko vam še ostane prostega časa in kako ga preživljate?

Služba, kosilo, trgovina, prostega časa skoraj ni.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Ali za vse skrbite sami, imate mogoče tudi kakšno pomoč, na primer čistilko ali varuško?

Za vse skrbim sama.

Ali od sorodnikov in prijateljev dobivate kakršno koli pomoč, bodisi finančno, bodisi pri varstvu otrok?

Nikakršne pomoči od nikogar.

Imate več stikov z vašimi sorodniki ali s prijatelji? Za koga bi rekli da vam nudi več podpore?

Malo prijatelji, malo sorodniki.

PRILOGA E: INTERVJU Z BOJANO

NASTANEK ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da živite v enostarševski družini?

Pred približno osemnajstimi leti sva se z možem ločila, razvezala in odtlej živim v enostarševski družini, torej jst in moja že odrasla hčerka.

Koliko so bili stari otroci, ko ste postali tovrstna družina?

Hčerka je bila stara pet let, ko sva se z možem ločila, torej od njenega petega leta živiva sami.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali vaši otroci dobivajo preživnino, če jo, me zanima, ali jo prejema redno, ali ste imeli s tem kakšne probleme?

Moja hčerka v zadnjem obdobju dobiva redno naje., redno preživnino, vsak mesec, v zadnjem obdobju, ko je študirala v tujini, ji je oče nakazeval celo nekaj več preživnine, kot ji je bil dolžen nakazovati, no v celem obdobju, pa je bilo tut nekaj zapletov, vendar sva jih z možem nekak uspešno rešila in uskladila.

Ali vam je finančno težje, odkar ste enostarševska družina ali ne opazite razlik?

Eee, ko sem se ločila, sm kmalu tudi doštudirala, napredovala v službi, tako, da mi je blo neko obdobje celo finančno lažje, kot, ko sva z možem živela skupaj. Ee v zadnjem času, se je sicer finančna situacija precej poslabšala, delam v javnem sektorju, plače so nam kar precej znižali, napredovanj ni, tako da je zdaj z eno plačo kar težko preživeti.

Vam je država pri tem kako pomagala? Ali ste kdaj potrebovali pomoč kakšne druge organizacije (dobrodelne organizacije)?

Amm, moram rečt da za pomoč nism nikoli zaporosila, je nisem potrebovala,aa tako da nisem potrebovala nobene finančne pomoči.

Zanima me, kako usklajujete službo z delom doma in varstvom, ali vam je sedaj, odkar ste enostarševska družina to težje usklajevati?

Ee kot že povedano, je moja hčerka sedaj odrasla, aa tako da se sedaj s tem problemom ne ukvarjam več, ne potrebujem varstva, aa ko pa je bila še otrok, manjša punčka, aa pa seveda je bilo usklajevanje ee včasih težje, včasih pa tut ni bilo kakšnega posebnega problema.

Kako poteka vaš tipični delovni dan? Koliko vam še ostane prostega časa in kako ga preživljate?

Eem, med tednom, ee preživim precej časa v službi, navadno več kot osem ur, velikokrat tudi devet, deset, ali celo več, ee tako da med tednom mi časa kar zmanjkuje, pridem iz službe utrujena, potem poskrbim še doma za kakšno kosilo, eem kaj ponaredim, med vikendom, sploh zdej, v zadnjem obdobju, ko je hčerka odrasla, pa si privoščim čas tudi zase. Aam grem v hribe, rada kolesarim, kaj preberem ee in tako dalje. Seveda pa ostane tudi delo doma, kot pospravljanje, likanje, pranje in tako naprej.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Ali za vse skrbite sami, imate mogoče tudi kakšno pomoč, na primer čistilko ali varuško?

Eee čistilke nimam, varuške ne potrebujem več, eem torej pri vsakdanjem delu mi pomaga tudi hčerka in včasih tudi moja mami.

Ali od sorodnikov in prijateljev dobivate kakršno koli pomoč, bodisi finančno, bodisi pri varstvu otrok?

Torej, varstva otrok ne potrebujem več, finančne pomoči ee za enkrat še nisem potrebovala in nisem zaprosila, e ko pa je bila hčerka mejhna, pa sem imela pomoč tako od sorodnikov in od prijateljev. Eee pri varstvu otrok, mi je pomagala moja mami, ee in tudi starši mojega bivšega moža, moja sestra in tako dalje.

Imate več stikov z vašimi sorodniki ali s prijatelji? Za koga bi rekli da vam nudi več podpore?

Eee v bistvu pravijo, da je človek srečen, če ima že samo enega dobrega prijatelja, jst morem rečt, da imam kr precej zelo dobrih prijateljev in tudi zelo dobrih sorodnikov, tega mi ni

manjkalo nikoli. Aam kar pomeni, da ko sem potrebovala pomoč ali kakršnokoli podporo, predvsem moralno, sem jo dobila, tako od sorodnikov, kot od prijateljev.

PRILOGA F: INTERVJU Z ANJO

NASTANEK ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da živite v enostarševski družini?

Ee z partnerjem sva živela skupaj dve leti, potem sva dobila sina, ee v najino življenje se je začela vtikvat taščica, ker pač je bil partner zelo navezan na svojo mamo in jo je preveč poslušal, se pač najin zakon ni usklajeval. In bilo je zmeram hujše, in potem sma šla, sma začela, da ni šlo in sma šla narazen.

Koliko so bili stari otroci, ko ste postali tovrstna družina?

Ee sin je bil star dve leta.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali vaši otroci dobivajo preživnino, če jo me zanima ali jo dobiva redno, ali ste s tem imeli kakšne probleme? Sin torej ne?

Eeem dobim 120€, ee seveda, da moram ga večkrat poklicat ali bo kaj nakazal ali ne, da ga pač spomnim.

Ali vam je finančno težje odkar ste enostarševska družina ali ne opazite razlik?

Seveda je zelo težje, ker sem pač pri vsem sama, moram pač pogledat kam dam kakšn ever, in prvo za pač položnice in morem na vse gledat.

Vam je država pri tem kako pomagala, ali ste kdaj potrebovali pomoč kakšne druge organizacije, dobrodne organizacije?

Eee ja imam občinsko stanovanje, pač tam dobim vsak mesec 60 €, pri plačilu položnice. Šla sem tudi že na Rdeč križ in sem dobila kakšen paket, to je pomoč.

Paket hrano, potem? Hrano, ja. Paket hrane.

Zanima me, kako usklajujete službo z delom doma in z varstvom, ali vam je sedaj, odkar ste enostarševska družina, to težje usklajevati?

Ee seveda zelo je, eee zelo težko je, eem k sreči, da je sin že velik, ee pač pa zjutraj ga, če sem zjutraj na šihitu, ga pokličem, pač da se vstane ne, se potem sam zrihta za v šolo, ee in potem tudi ko pride domov, me pokliče, se slišiva in potem se pogovoriva za naprej.

Pa kako poteka vaš tipični delovni dan, koliko vam še ostane prostega časa in kako ga preživljate?

Zjutraj, če imam službo zjutraj, ee grem ob šestih zjutraj, pridem ob dveh domov, kaj skuham, s sinom se pogovoriva, pospraviva, seveda prva je naloga, ee potem greva malo ven, na kakšen sprehod, na kolo, ee potem je pa že tk zvečer in včasih še tudi pripravim kaj za drug dan in to je to.

Ee pa delate skos zjutraj al popoldan tudi, kako je recimo? Delam tudi popoldne. Kako pa je takrat? Takrat je malo težje ane, ker je potem sin doma sam, in potem je seveda tudi njemu bol naporno, e pa nalogo nardi ane in potem se tut po telefonu slišiva.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Ali za vse skrbite sami, imate mogoče tudi kakšno pomoč, na primer čistilko ali varuško?

Seveda za čistilko in varuško si jo absolutno ne morem privošit, ee že tak si od prijateljev sposojam kaj denarja, da imam sploh osnovno za preživetje in za hrano in za položnice.

Ali od sorodnikov ali od prijateljev dobivate kakršnokoli pomoč, bodisi finančno, bodisi pri varstvu otrok?

Ee tak kot sem že povedela, da si kaj od prijateljev ee kaj sposodim, ee sorodnikov sploh nočem obremenjevati, glede varstva paa, gre sin vsakih štrnajst dni k atiju, včasih pa k babici in dediju.

Imate več stikov z vašimi sorodniki ali s prijatelji? Za koga bi rekli, da vam nudi več podpore?

Eee z dobenim sorodnikom nimam več stikov, ee razen z svojim staršem, sigurno pač imam ee več stikov s prijatelju, ki me zelo razumejo, se na njih lahko naslonim.

PRILOGA G: INTERVJU S TADEJO

NASTANEK ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da živite v enostarševski družini?

Bila sem v vezi deset let, po sedmih letih sma se poročila. Takrat sma že imela sina, ki je bil star takrat šest let. Po sedmih letih sma se poročila, sma bila tri leta poročena, vmes sem še dobila punčko Pio, ampak na žalost ta veza ni trajala dolgo, samo tri leta sma bla poročena, pol pa nama ni blo za skupi, ker si je našel drugo punco, in je raje živel svoje življenje, mene pa otroke pa pustil.

Koliko so bili stari otroci, ko ste postali tovrstna družina?

Ko smo šli narazen, je pob bil star šest let, tamala pa leto pa pol. Nakar sta bila zelo šokirana ampak ni šlo drugače.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali vaši otroci dobivajo preživnino, če jo, me zanima, ali jo prejema redno, ali ste imeli s tem kakšne probleme?

Moji otroci ne dobivajo preživnine, ker seveda ati od njih ni zaposlen in ne more plačevati preživnine.

Ali vam je finančno težje, odkar ste enostarševska družina ali ne opazite razlik?

Težje, seveda nam je težje, od kar smo enostranska družina, saj se pa opazi pri financah, za vse moram sama poskrbeti, za otroke sama, za hrano, za vso šolsko potrebščino, vse je ostalo na meni. Razlika je zelo ogromna, ker so otroci prikrajšani za marsikatero stvar.

Vam je država pri tem kako pomagala? Ali ste kdaj potrebovali pomoč kakšne druge organizacije (dobrodelne organizacije)?

Država pri tem pomagala..država mi pri tem pomaga samo z državno preživnino, nakar pa seveda država nima denarja za ostale stvari, ker vedno za bogataše je denar, za nas reveže pa ne. Za otroke nikoli ni treba, zato pa vedno vrtce in šole vedno višajo, namest da bi jih nižali.

Zanima me, kako usklajujete službo z delom doma in varstvom, ali vam je sedaj, odkar ste enostarševska družina to težje usklajevati?

Služba. Odkar sem mati samohranilka imam službo samo na eno smeno. Zjutri morem otroke pelat v šolo in vrtec, popoldne pa sm sama za njih in drugače mi ne shaja. Odkar sem mati samohranilka in sem na eno smeno je zelo težko, ker zjutri grem v službo, otroci se, taveč pob spravi tamalo v vrtec, pridem v službo, morem naredit kosilo, otroke nahranit, se za šolo pripraviti, s tavečmu morma veliko za šolo naredit, s tamalo se igrat, gremo vn in nam seveda mine dan. Zelo težko je biti mati samohranilka.

Kako poteka vaš tipični delovni dan? Koliko vam še ostane prostega časa in kako ga preživljate?

Hmm, moj tipični delovni dan. Zjutri ob petih vstanem, grem v službo, naredim osem ur, pridem iz službe, prideta tamala dva iz šole pa vrtca, naredim kosilo, po kosilu pospravim, naredima s Tilenom na.. ee s tavečmu pobu nalogo, se poigramo z otrokom, gremo malo vn, zvečer naredim večerjo, se otroka skopata. Koliko časa ostane zame? Skoraj nič, razno v poznih urah, ki ga preživim sama.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Ali za vse skrbite sami, imate mogoče tudi kakšno pomoč, na primer čistilko ali varuško?

Če imam kakršnokoli pomoč, čistilko al varuško? Seveda ne, ker je vse v dandanašnjem času predrago. Mi še za sebe ne moremo nevem koliko privoščit, ne da bi plačevali varuško ali čistilko, tako da sem za vse sama.

Ali od sorodnikov in prijateljev dobivate kakršno koli pomoč, bodisi finančno, bodisi pri varstvu otrok?

Ali od sorodnikov ali prijateljev dobivam kako pomoč? Pri varstvu otrok, ja dobivam, najbolj pogosto, če sm v službi dobivam od sorodnikov, od prijatlov glih tako, če sm bolana mi prijatli in sorodniki prskočijo na pomoč, če ne morem sama, mi pomagajo, ker namreč varstvo otrok je najbolj pomembno in če jst nism sposobna, mi pomagajo vsi ostali pri tem.

Imate več stikov z vašimi sorodniki ali s prijatelji? Za koga bi rekli da vam nudi več podpore?

Ali imam več stikov s sorodniki ali prijatli? Definitivno s prijatli, ker prijatelji me razumejo in podpirajo pri vsaki stvari katero naredim. Za sorodnike je pa tako, vedno so bili na strani sorodnikov in vedno je bilo tako prav, sa sm jim bila žlahta v slabi luči, zato mi prijatelji pomagajo vsepovsod.

PRILOGA H: INTERVJU Z NATAŠO

NASTANEK ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da živite v enostarševski družini?

Ja, težave v najinem odnosu so se začele že v času vojne na Hrvaškem, kjer sva živela preden smo se preselili v Slovenijo. Eee zaradi mešanega zakona, skupno življenje na Hrvaškem, je postalo skoraj da nemogoče in sva se odločila, ee da se bova preselila v, če temu lahko rečem nevtralno državo. Eem, odločila sva se za Slovenijo. Takoj po prihodu v Slovenijo, je bilo potrebno, nujno potrebno si ustvariti novo življenje, ee jst sm kr precej, precej delala in sm želela čimprej eee, čimprej ustvariti to življenje, oziroma čimprej si zagotoviti ene normalne življenjske pogoje. Eee z možem nisva imela več toliko stičnih točk, tudi, tudi najini načrti niso bili več enaki, ee tako da je to nerazumevanje zelo kmalu pripeljalo do tega, da sva, po treh letih ee življenja v Sloveniji ugotovila, da je skupno življenje praktično postalo nemogoče.

Koliko so bili stari otroci, ko ste postali tovrstna družina?

Eee z bivšim soprogom imava eno hčero, ki je v času, ko smo se preselili v Slovenijo bila stara tri leta pa pol, tako kot sem že povedala, po treh letih skupnega življenja v Sloveniji, je prišla na žalost ločitev, hči je takrat imela slabih sedem, ne polnih sedem let.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali vaši otroci dobivajo preživnino, če jo, me zanima, ali jo prejema redno, ali ste imeli s tem kakšne probleme?

Ja po zaključnem ločitvenem postopku, je sodišče presodilo, da bivši soprogo mora plačevati preživnino, v višini eee 200€, eee zadeva je potekala dokaj normalno in do tri, štiri leta nazaj, ko je zaradi finančnih težav prenehal s plačevanjem preživnine, eee tako da je vso breme vzgoje in skrbi za otroka takrat padlo izključno na mene.

Ali vam je finančno težje, odkar ste enostarševska družina ali ne opazite razlik?

Eee definitivno je težje, definitivno je finančno težje zagotoviti vsa potrebna sredstva in otroku privoščiti tisto, kar si želiš, da bi imel ee v življenju. Eee precej več dela je potrebnega, precej več vložene energije, ee seveda, to pomeni tudi premalo časa, ki potem ostane za neke lastne potrebe, želje, pa tudi seveda za otroka.

Vam je država pri tem kako pomagala? Ali ste kdaj potrebovali pomoč kakšne druge organizacije (dobrodelne organizacije)?

Ne, na srečo situacija ni bila nikoli tako slaba, da bi morala zaprositi za pomoč državo al pa dobrodelne organizacije, eee do sedaj sva s hčero še zmeraj shajala s tistimi sredstvi, ki sem jih zaslužila s svojim delom.

Zanima me, kako usklajujete službo z delom doma in varstvom, ali vam je sedaj, odkar ste enostarševska družina to težje usklajevati?

Moj poklic, oziroma moja služba je takšne narave, da, da imam kar precej terenskega dela, kar pomeni tudi, da sem včasih odsotna cel dan. Ee sigurno sem in potrebovala, no zdey neki manj, kot kot včasih. Kakšno pomoč? Pomoč varuške, pomoč babice, ki je občasno prihajala, ali pa kakšne prijateljice, ki je priskočila na pomoč. Usklajevanje vseh teh obveznosti, je za zaposleno žensko, ki je predvsem mati, je zelo zahtevno in zahteva kar precej dobre organizacije, ee ker sem ogromno časa preživela v službi, je seveda tega zmanjkalo, za življenje doma, za ukvarjanje z vsakdanjimi težavami otroka, za šolo, učenje, ee tako, da sem na koncu enega dneva bila precej izčrpana ee in sm se tudi s tem posluževala, da sem, tako kot sem že prej omenila, najela kdaj pa kdaj varuško za otroka, oziroma zaprosila kakšno kolegico, da mi priskoči na pomoč.

Kako poteka vaš tipični delovni dan? Koliko vam še ostane prostega časa in kako ga preživljate?

Ja zadnja tri leta sem lastnik, svojega, lastnega podjetja, tako da delovni čas lahko tudi po potrebi prilagam, ee čeprav po navadi sem v službi od osmih zjutraj, do osemnajste ure zvečer. S tem, da je seveda situacija bistveno boljša, zdaj ko je hči odrasla in je, ee in študira, eem tako, da nimam teh obveznosti, se pa zato veselim vsakega vikenda, ko pride domov.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Ali za vse skrbite sami, imate mogoče tudi kakšno pomoč, na primer čistilko ali varuško?

Večino hišnih opravil izvajam sama, s tem, da seveda včasih najamem tudi kakšno pomoč, kakšne čistilke, po potrebi.

Ali od sorodnikov in prijateljev dobivate kakršno koli pomoč, bodisi finančno, bodisi pri varstvu otrok?

No danes pomoči ne potrebujem več, od ločitve je minilo že več kot petnajst let in v tem času so se stvari bistveno spremenile, eem tako da, sem se navadila takega življenja, tudi s službo, ki jo trenutno imam oziroma s podjetjem, ki ga, ki ga imam, zaslužim, toliko, kolikor je potrebno za eno normalno življenje in da lahko zagotovim otroku tisto kar je nujno potrebno, kakšne posebne pomoči pa ne potrebujem več. Seveda je situacija pred petnajstimi leti bila bistveno drugačna in takrat sem se velikokrat zanašala na pomoč prijateljev in staršev in sem jo tudi pogosto potrebovala.

Imate več stikov z vašimi sorodniki ali s prijatelji? Za koga bi rekli da vam nudi več podpore?

Največ podpore sem imela in še vedno imam od svojih staršev, eem pa tudi kolegice, so mi seveda ee velikokrat, s kakšnimi nasveti pomagale, da razrešim kakšno življenjsko situacijo, v kateri sm se znašla. Kot sem že povedala, starši so pa bli tisti, ki so skupaj z mano šli skozi ta težka leta, od ločitve ee naprej in so bili pripravljeni pomagati, priskočiti na pomoč, eee pomagali pri varstvu otroka, pomagali pri domačih nalogah, eee in vseh ostalih hišnih opravilih, tako da sem zelo hvaležna.

PRILOGA I: INTERVJU Z MILANOM

NASTANEK ENOSTARŠEVSKJE DRUŽINE

Kaj je pripeljalo do tega, da živite v enostarševski družini?

Jaa pripeljalo me je pač to, nesreča, žena mi je umrla zaradi raka in se pravi bolezen, smrt je porušila naše cilje.

Koliko so bili stari otroci, ko ste postali tovrstna družina?

E so dve hčerke, stare so bile sedem in enajst let.

SOCIO-EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali vam je finančno težje, odkar ste enostarševska družina ali ne opazite razlik?

Kar se tiče glede financ, ee seveda je velik velik težje sedaj, ampak eee nekako lahko rečem, hvala bogu, še z svojo osnovno plačo se pač nekako še vedno nekako preživljamo in smo usklajeni.

Vam je država pri tem kako pomagala? Ali ste kdaj potrebovali pomoč katere dobrodelne organizacije?

Država kot država edino kolkr pač pomaga s temi otroškimi dokladi, e druga pa nismo bili deležni.

Zanima me, kako usklajujete službo z delom doma in varstvom, ali vam je sedaj, odkar ste enostarševska družina to težje usklajevati?

Ah seveda je to velik težje, zelo težki trenutki so bili tudi takrat, ko je žena umirala, ee pač to smo mogli sprejeti, lahko pa rečemo hvala bogu, da je pač ee tašča mi velik pomagala pri temu, ee mi je bila tudi v velik v pomoč.

Kako poteka vaš tipični delovni dan? Koliko vam še ostane prostega časa in kako ga preživljate?

Delovni dan, seveda prvo je pač, zjutri je služba, ko pridem domu, morem deklete pohvalit, so zelo pridne, dost hitro so pač zaradi tega mogle odrastit, si pomagat druga drugi, posebej starejša mlajši, ogromno pomoči je tudi, kot sem že prej omenil s strani tašče, osebno sam sem se pa zelo velik prizadeval pa trudu, da sm se ukvarju, da sm deklete spodbujal, jih podpiral, ne vem kaj naj vam še povem.

SOCIALNE OPORE IN DRUŽINSKE MREŽE

Ali za vse skrbite sami, imate mogoče tudi kakšno pomoč, na primer čistilko ali varuško?

Kar se tiče čistilke, varuške, to je bil prevlek finančni zalogaj, vendar kr nekako usklajujemo ee z dekleti in s taščo, tako da ni gluh tista nujna sila, da bi potrebovali čistilko ali varuško.

Ali od sorodnikov in prijateljev dobivate kakršno koli pomoč, bodisi finančno, bodisi pri varstvu otrok?

Jst sm šou živet na dom svoje žene in takrat so že moji starši zelo velik nasprotovali, ee zato tut ne želim jih neki obremenjevat, ker pač to je bla moja odločitev, stike imamo, ee največ pomoči, pri varstvu otrok, kot sem že tut omenil je pač bila tašča.

Imate več stikov z vašimi sorodniki ali s prijatelji? Za koga bi rekli da vam nudi več podpore?

Ja največ sm se sploh v teh časih, ko je žena bila bolana, sem imel močen krog prijateljev in čustveno podporo, tudi s strani svojih staršev od vseh, ampak em največ pač v svojem krogu prijateljstva, ee pa seveda tašča tudi mi je pač najbližje bla, ker sem pač bil na njihovem domu. Ja najbolj se pa trudim da mam pač stike s svojim hčerkama in lahko rečem, da smo si tut najboljši prijatelji.